

Activiteiten en realisaties met betrekking tot de reductie van antibioticumgebruik en -resistentie bij dieren in België in 2025



Inhoud

Situering	3
Samenvatting.....	3
De basis voor een derde Antibioticumconvenant 2026-2030	5
Realisaties met betrekking tot de genomen engagementen door de leden-sectoren en de overheid in 2025.....	6
Federale overheid	6
Diervoederindustrie	7
Lastenboek- en sectorgidsbeheerders	9
Dierengezondheidsverenigingen (DGZ – ARSIA)	11
AB Register	14
AMCRA.....	14
Resultaten met betrekking tot de verkoop en het gebruik van antibiotica bij dieren in België in 2025 en de evolutie sinds 2011.....	17
Verkoopcijfers antibiotica	17
Totale verkoop	17
Colistine	18
Kritisch belangrijke antibiotica: quinolones en cefalosporines van de 3 ^{de} en 4 ^{de} generatie.....	19
Gemedicineerde voeders met antibiotica.....	19
Verkoop volgens AMCRA-kleurcode	21
Gebruikscijfers antibiotica voor varkens, pluimvee en runderen	22
Vergelijking tussen verkoop en gebruikscijfers (SANITEL-MED)	22
Gebruik per diercategorie in SANITEL-MED	24
Diersoortspecifieke reductiedoelstellingen	28
Antibioticumresistentie in indicator- en zoönotische bacteriën afkomstig van voedselproducerende dieren	30
Situering	30
Resultaten	31
Evolutie van AMR in <i>Escherichia coli</i> tussen 2014 en 2025	31
Evolutie van antibioticumresistentie in <i>Enterococcus faecium</i> en <i>Enterococcus faecalis</i> tussen 2019 en 2025	34
Evolutie van prevalentie van methicilline-resistente <i>Staphylococcus aureus</i> (MRSA)	36
Quinoloneresistentie in <i>Salmonella enterica</i> geïsoleerd van varkens en runderen	36
Discussie en slotconclusies.....	37

Situering

Antimicrobiële resistentie (AMR) is een wereldwijd probleem voor de volksgezondheid, de diergezondheid en het milieu dat wetenschappers, beleidsmakers en alle stakeholders betrokken bij de humane en diergeneeskunde bezig houdt. AMR bij micro-organismen kan hun bestrijding in meer of mindere mate bemoeilijken en in sommige gevallen zelfs onmogelijk maken.

Antibioticumgebruik is de belangrijkste oorzaak van AMR. Het reduceren van het antibioticumgebruik bij dieren is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van sectoren en overheden. Met het stapsgewijs uitwerken en implementeren van passende acties leveren alle partijen betrokken in de diergeneeskunde in België de noodzakelijke inspanningen.

Samenvatting

Dit rapport is een samenvatting van de voornaamste activiteiten en realisaties gericht op de reductie van antibioticumgebruik, uitgevoerd door de verschillende actoren in de dierlijke sector in 2025. Daarnaast bevat het rapport resultaten van zowel de nationale verkoop van antibiotica en het gebruik op bedrijfsniveau op basis van de SANITEL-MED gegevensverzameling, als de evolutie van AMR bij dieren in de periode 2011-2025.

In opvolging van het eerste antibioticumconvenant 2016-2020 en van het tweede convenant 2021-2024, werkten de federale overheid en de betrokken sectororganisaties in 2025 aan de continuïteit van de al genomen engagementen en aan nieuwe acties ter ondersteuning van de te realiseren doelstellingen. Ook werd door overheid en betrokken sectororganisaties gewerkt aan het finaliseren van een derde antibioticumconvenant waarin nieuwe en ambitieuze doelstellingen tot eind 2030 zijn opgenomen, gebaseerd op de Visie 2030 van AMCRA.

In 2025 daalden zowel de verkoop- als de gebruikscijfers van antibacteriële middelen voor dieren. Er werd **51,4 mg/kg biomassa** antibiotica voor dieren verkocht in 2025, een reductie van 12,9 % ten opzichte van 2024. Zo werd de 65 % reductiedoelstelling opgenomen in de Visie 2024 van AMCRA en in het Convenant 2021-2024, met een jaar vertraging behaald: **ten opzichte van 2011 werd in 2025 een totale reductie van 64,9 % in de verkoop van antibiotica geregistreerd. De verkoop van de met antibiotica gemedicineerde voeders daalde met 91,5 %:** een heel mooi resultaat dat veelbelovend is ten opzichte van de doelstelling die de sector heeft voorgesteld, namelijk het stopzetten van de productie van met antibiotica gemedicineerde voeders tegen eind 2026. **De verkoop van kritisch belangrijke antibiotica steeg fors in 2025 (+ 33,5 % ten opzichte van 2024) en dit door een zorgwekkende toename in de verkoop van quinolones (+ 43,2 %).** De huidige gerealiseerde reductie sedert 2011 bedraagt zo 74,6 %. Daarmee wordt de 75 % reductiedoelstelling uit het eerste en tweede convenant momenteel zelfs net niet behaald en staan we ver weg van de beoogde 90 % reductie tegen eind 2030 (doelstelling gepubliceerd in de Visie 2030 van AMCRA). **De gebruiksgegevens geregistreerd in SANITEL-MED laten eenzelfde trend zien en laten toe het gestegen gebruik van flumequine bij braadkippen in 2025 als oorzaak aan te duiden. Dit resultaat vereist verhoogde aandacht binnen de sector die wordt aangespoord om doelgerichte en duurzame oplossingen en acties te nemen om deze tendens terug om te buigen.**

Na toenames in 2023 en 2024, daalde de verkoop van colistine in 2025 opnieuw, met 8,9 % ten opzichte van 2024. De totale verkoop van colistine in 2025 bedroeg 0,63 mg/kg biomassa, en blijft daarmee comfortabel onder de doelstelling van maximaal 1 mg/kg biomassa vastgelegd in de AMCRA

2024- en 2030-doelstellingen en het tweede Antibioticumconvenant. **Deze daling wordt bevestigd door een daling in het geregistreerd gebruik van colistine bij de verschillende diersoorten.**

Voor de **varkenssector** was 2025 **een jaar van substantiële vermindering van het antibioticumgebruik in alle leeftijdscategorieën** en ook het percentage alarmgebruikers daalde **tot 1,6 % en benadert zo het doel van maximaal 1 % alarmgebruikers**. Het antibioticumgebruik bij **vleeskalveren** daalde licht in 2025, en ook het percentage **alarmgebruikers nam verder af tot 2,3 %**. Ondanks deze positieve resultaten blijven er grote uitdagingen voor de sector om het structureel hoge antibioticumgebruik terug te dringen. In de pluimveesector is het antibioticumgebruik traditioneel laag bij leghennen en de overige legcategorieën. **Bij vleeskippen bleef het gebruik eerder stabiel in 2025; het aantal bedrijven met een rode benchmarkkleurscore kromp tot slechts 0,6 %, maar ook het aandeel bedrijven met een groene benchmarkkleurscore nam licht af, tot 87 %**. Dit illustreert het vermogen van de sector om een laag AB-gebruik te bekomen en te behouden los van grenswaarden maar het **suggereert tegelijk dat er voldoende ruimte is voor ambitieuzere drempelwaarden in een nieuw reductiepad**.

In 2025 werd voor het tweede volledige opeenvolgende jaar het antibioticumgebruik in de melk- en vleesveesector verzameld. De huidige resultaten wijzen op een laag antibioticumgebruik dat zelfs gedaald is tussen 2024 en 2025. Zowel bij melk- als vleesvee situeert het hoogste gebruik zich bij de jongste kalveren van 0 tot 3 maanden. Bij volwassen runderen, voornamelijk volwassen melkvee, worden antibiotica vooral gebruikt als intramammaire tubes die worden toegepast voor droogzettherapie of de behandeling van mastitis. Zowel in 2024 als 2025 is er echter een groot verschil (ongeveer 40 %) tussen de verkoop- en gebruikscijfers van intramammaire tubes. **Deze cijfers bevestigen de algemene bezorgdheid in de rundveesector over de juistheid en volledigheid van de huidige verzamelde gegevens. Het belangrijkste werkpunt voor de rundveesector blijft dus een volledige en correcte registratie van het antibioticumgebruik om dit probleem op te lossen.**

De **monitoring van AMR** van de Gram-negatieve indicatorbacterie *E. coli* bij voedselproducerende dieren toont een afname van multiresistentie sinds de start van de monitoring. Voor de Gram-positieve indicatorbacteriën *E. faecalis* en *E. faecium* wordt een afname in het voorkomen van multiresistentie gezien sinds de start van de monitoring in 2019 voor de twee categorieën met de hoogste multiresistentie (*E. faecium* in vleeskippen en *E. faecalis* in vleeskalveren) terwijl de situatie voor de andere diersoorten stabiel blijft (uitgezonderd een lichte toename in het voorkomen van multiresistentie in *E. faecium* in vleeskalveren). **Om selectie en spreiding van AMR verder te bestrijden, moet er blijvend ingezet worden op een laag gebruik van de kritisch belangrijke antibiotica, maar ook op een verminderd gebruik van alle antibioticumklassen.**

De federale overheid en de betrokken sectororganisaties engageren zich om de ingeslagen weg verder te zetten, de uitdagingen aan te pakken en te streven naar een verdere reductie van gebruik en resistentie richting 2030. Het engagement hiervoor veruiterlijkt zich momenteel in de voorbereiding van een derde antibioticumconvenant waarin nieuwe en ambitieuze doelstellingen tot eind 2030 zullen worden opgenomen, gebaseerd op de Visie 2030 die AMCRA ontwikkelde voor de periode 2026-2030.

De basis voor een derde Antibioticumconvenant 2026-2030

In opvolging van het eerste antibioticumconvenant 2016-2020 en het tweede convenant 2021-2024, hebben de federale overheid, de farmaceutische industrie (pharma.be), de landbouworganisaties (ABS, Boerenbond en FWA), de mengvoederindustrie (BFA), de sectororganisaties (Landsbond Pluimvee en VEPEK), de dierenartsenverenigingen (UPV, VeDa, SAVAB-Flanders), de gewestelijke raden van de Orde der Dierenartsen (CRFOMV en NGROD), de dierengezondheidsverenigingen (ARSIA en DGZ), de lastenboek- en sectorgidsbeheerders (Belplume, Belpork, BVK, Belbeef, Codiplan, MilkBE), het AB Register en AMCRA, gewerkt aan het vastleggen van de basis voor een derde antibioticumconvenant. De ondertekening en publicatie van het nieuwe convenant wordt verwacht in 2026.

De tekst van het derde convenant bevat vier strategische doelstellingen die overeenkomen met de **reductiedoelstellingen** beschreven door AMCRA in de '[Visie 2030](#)':

1. Tegen 2030 bereikt de totale antibioticumverkoop maximaal 42 mg/kg biomassa¹;
2. De productie van met antibiotica gemediceerde voeders stopt eind 2026;
3. De verkoop van (fluoro)quinolones en 3^{de} en 4^{de} generatie cefalosporines wordt met 90% gereduceerd ten opzichte van 2011;
4. De verkoop van polymyxines blijft onder 1 mg/kg biomassa.

Als **diersoortspecifieke strategische doelstelling** wordt bij vleeskalveren, varkens en braadkippen gestreefd naar **maximaal 1% alarmgebruikers** tegen eind 2030, t.o.v. de benchmarkgrenswaarden vastgelegd voor iedere diercategorie. Voor de diersoorten en diercategorieën die sinds 2023 verplicht zijn om in SANITEL-MED te registreren (melkvee en vleesvee, vleeskalkoenen), zullen doelstellingen met betrekking tot het antibioticumgebruik gedefinieerd worden ten laatste in 2027.

Voor de **resterende voedselproducerende diersoorten (zoals kleine herkauwers, vleeskonijnen, aquacultuur vissen), maar ook gezelschapsdieren en paarden**, worden diersoortspecifieke werkgroepen opgericht van zodra de datacollectie van start gaat, dit om de kwaliteit en de volledigheid van de data op te volgen, eventuele problemen op vlak van registratie op te sporen en te verhelpen, de resultaten te bespreken, en **op termijn doelstellingen met betrekking tot het antibioticumgebruik te definiëren**.



¹ Voor de berekening van de strategische doelstellingen wordt gebruik gemaakt van de gegevens van de jaarlijkse BelVet-Sac rapporten, uitgedrukt in mg actieve substantie per kg biomassa; voor de berekening van de sectorspecifieke doelstellingen wordt gebruik gemaakt van de SANITEL-MED gegevens.

Realisaties met betrekking tot de genomen engagements door de leden-sectoren en de overheid in 2025

Voor elk van de betrokken sectorpartners en de federale overheid worden in dit document enkele hoofdrealisaties meegedeeld die in 2025 werden opgestart of gerealiseerd. Voor meer informatie en een uitgebreide beschrijving van alle realisaties verwijzen we naar de respectievelijke organisaties.

Federale overheid

Naast de financiële steun aan AMCRA financiert het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) ook de bioveiligheidsaudits voor varkens en pluimvee via de applicatie Farm-fit en cofinanciert het de Europese monitoring van AMR bij voedselproducerende dieren. De bioveiligheidsaudits vinden jaarlijks plaats in varkens- en pluimveehouderijen, en stellen de veehouder en de dierenarts in staat om gerichte maatregelen te nemen om de bioveiligheid op een gepersonaliseerde manier geleidelijk te verbeteren. Deze **bioveiligheidsmaatregelen** hebben tot doel het risico op het binnendringen van ziekten te beperken, maar ook de verspreiding van ziekten te beperken die al aanwezig zijn in de veestapel, en zo het risico te verminderen dat dieren met antibiotica moeten worden behandeld. De **jaarlijkse monitoring van de Europese Unie (EU)** heeft tot doel de aanwezigheid van AMR bij gezonde dieren die in de voedselketen terechtkomen, te evalueren en in de tijd op te volgen. Deze monitoring is zowel een indicator voor de diergezondheid als voor het risico van AMR voor de menselijke gezondheid. De monsters worden in het slachthuis genomen door FAVV-medewerkers en geanalyseerd in de laboratoria van het FAVV en Sciensano. De resultaten van de monitoring worden opgenomen in het BelVet-SAC- en Belmap-rapport.

Het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) zet zich actief in voor de uitvoering van de verplichtingen over diergeneesmiddelen, zoals vastgelegd in de Europese verordening (EU) 2019/6. Deze regelgeving bevat onder meer bepalingen over het gebruik van antibiotica en over de rapportering van de verkoop en het gebruik ervan bij dieren in België. In dat kader **ontwikkelde het FAGG het gegevensverzamelingssysteem VAMREG**. Daarnaast werden overlegstructuren opgezet met softwareontwikkelaars en -gebruikers om machine-to-machinekoppelingen zo vlot en efficiënt mogelijk te laten verlopen. Ook met de betrokken sectoren werd intensief overleg gevoerd, met als doel het Europese beleid in België op een uniforme en werkbare manier te implementeren.

De resultaten van de analyses worden jaarlijks gepubliceerd in **het BelVet-SAC-rapport** en het **One Health Belmap-rapport**. Ze worden bovendien toegelicht tijdens de jaarlijkse studiedag over antibioticagebruik en -resistentie bij dieren in België. De samengevoegde gegevens worden tijdig bezorgd aan het Europees Geneesmiddelenbureau, dat ze verwerkt in het jaarlijkse ESUAvet-rapport, en aan de Wereldorganisatie voor Diergezondheid (WOAH). In opdracht van het FAGG stelde AMCRA verschillende rapporten op, gebaseerd op gegevens over antibioticagebruik uit SANITEL-MED. Deze rapporten geven veehouders en dierenartsen een beter inzicht in het antibioticagebruik op bedrijfsniveau en brengen trends op sectorniveau in kaart. In 2025 werden voor het eerst ook de resultaten voor melk- en vleesvee geanalyseerd, net als voor bijkomende pluimveecategorieën, zoals kalkoenen en fok- en grootouderdieren bij kippen. Deze analyserapporten ondersteunen zowel het regionale als het nationale beleid in de strijd tegen AMR.

In 2025 trad het koninklijk besluit van 17 december 2024 over de preventie en bestrijding van AMR bij dieren in werking waarbij bedrijven worden ingedeeld in **groene, gele en rode bedrijven** op basis van hun gebruik van antibiotica. Gele en rode bedrijven zijn verplicht een bedrijfsgezondheidsplan op te

stellen, bestaande uit een evaluatie van de bedrijfssituatie en een plan van aanpak. Bedrijven die drie jaar na elkaar rood zijn, zijn verplicht een erkende antibioticaresistance coach (AR-coach) aan te stellen voor de begeleiding van de veehouder. **AR-coaches** worden erkend door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (FOD VVVL). AMCRA organiseerde in opdracht van de FOD VVVL verschillende **informatiesessies voor dierenartsen en veehouders** over de toepassing van het koninklijk besluit. De FOD VVVL coördineerde de opmaak van het **One-health Nationaal ActiePlan voor de bestrijding van AMR (OH NAP AMR) 2026-2030** dat eind 2025 politiek werd gevalideerd. Het OH NAP AMR voorziet ondersteuning voor de verdere uitrol van het antibioticabeleid bij mensen, dieren en in het milieu en bevordert de samenwerking tussen de verschillende domeinen via het AMR-governance platform en de OH-stuurgroep.



Diervoederindustrie

De diervoedersector bleef zich ook in 2025 inzetten voor een verdere reductie van het gebruik van antibiotica in de dierlijke productie. Sinds het referentiejaar 2011 kon de diervoederindustrie een reductie van 91,5 % realiseren van het gebruik van de actieve antibioticumsubstantie in gemedicineerd diervoeder voor varkens. Deze aanzienlijke daling is het resultaat van jarenlange, structurele sectorinitiatieven, waaronder de inventarisatie van de productie van gemedicineerde diervoeders, jaarlijkse benchmarking van de leden, individuele begeleiding van fabrikanten met een hoger verbruik en een nauwe samenwerking met andere actoren binnen de keten.

In navolging van de sterke resultaten van de voorbije jaren bevestigde de diervoederindustrie haar gezamenlijke engagement om de productie van met antibiotica gemedicineerde diervoeders volledig uit te faseren tegen eind 2026. Het uitfasen van de met antibiotica gemedicineerde diervoeders bouwt voort op de reductiedoelstellingen die eerder werden vastgelegd binnen het BFA-duurzaamheidscharter. In 2025 lag de nadruk op het voorbereiden van de sector op de laatste fase richting volledige uitfasering. BFA zette daarbij in op brede communicatie en sensibilisering, met als doel alle betrokken partijen tijdig te informeren en te ondersteunen bij deze transitie. Via gerichte sectorcommunicatie werden fabrikanten, dierenartsen en veehouders aangemoedigd om verder in te zetten op preventieve gezondheidsmaatregelen, alternatieve strategieën en aangepast bedrijfsmanagement, zodat eind 2026 het gebruik van met antibiotica gemedicineerde diervoeders volledig kan stoppen.

Met deze aanpak bevestigt de diervoedersector in 2025 haar ambitie om de overgang naar een antibioticavrije productie van gemedicineerde diervoeders haalbaar, gedragen en succesvol te maken tegen eind 2026, in nauwe samenwerking met alle partners binnen de keten.

Dierenartsenorganisaties UPV, Savab Flanders en VeDa

De dierenartsenorganisaties hebben een actieve deelname aan de Raad van Bestuur van AMCRA. Deze betrokkenheid vertaalt zich in een voortdurende ondersteuning van de activiteiten van AMCRA, waaronder de aanwezigheid op belangrijke congressen zoals het FECAVA-Eurocongres in september 2025 en het SAVAB-congres in maart 2026, waar telkens een beursstand van AMCRA wordt bemand. Daarnaast worden er regelmatig bijdragen geleverd aan de vakpers, met twee maandelijkse publicaties in “Vedascoop” en viermaandelijkse bijdragen in “Veterinaria”. Ook online communicatie speelt een belangrijke rol, via publicaties op de websites en Facebookpagina’s van SAVAB-Flanders, UPV en VEDA, evenals via hun nieuwsbrieven.

De deelname aan de verschillende AMCRA-werkgroepen vormt een essentieel onderdeel van deze inzet: bijvoorbeeld door het deelnemen aan werkgroepen varkens, pluimvee en vleeskalveren. Bovendien wordt meegewerkt aan het advies over richtlijnen in situaties waarin multiresistente kiemen een rol spelen, een thema dat steeds belangrijker wordt binnen de diergeneeskunde en de volksgezondheid.

Ook op het vlak van onderzoek is er een sterke betrokkenheid. Zo wordt bijgedragen aan het PHD-project *Antibiotic Heroes* van Zoë De Mol (UGent), en is er deelname aan de JAMRA12-meeting in Cyprus in november 2025, waar een focusgroep met dierenartsen wordt begeleid. Deze onderzoeksactiviteiten versterken de wetenschappelijke basis voor verantwoord antibioticagebruik.

Daarnaast zijn er tal van andere initiatieven die een duidelijke link hebben met antimicrobiële resistentie. Er wordt deelgenomen aan overlegmomenten over het nieuwe antibioticaconvenant en er is een actieve rol in de ontwikkeling van het nieuwe One-Health Nationale Actieplan tegen AMR. Binnen dit kader worden onder meer de “fiche vétérinaire” ter waarde van 5,2 miljoen euro ontwikkeld en verdedigd, evenals een premie van 3 miljoen euro om dierenartsen te stimuleren tot correcte registratie van antibioticagebruik. Verder wordt de risicoanalyse rond het dierenartsentekort in Wallonië (Obsvet) afgerond, en wordt de digitale assistent Maya geïntroduceerd om jonge dierenartsen te begeleiden naar referentiecentra voor de juiste antibioticakeuze. Tot slot wordt er

bijgedragen aan de organisatie van de “Journées Pluridisciplinaires vétérinaires”, die gewijd zijn aan het beheer van micronutriëntiële preventie van infectieziekten.



Lastenboek- en sectorgidsbeheerders

In 2025 zette **Belpork vzw** de stapsgewijze aanpak voor bedrijven met een langdurig hoog antibioticumgebruik verder. In dat kader werd de coaching van BePork-bedrijven gecontinueerd en werd het antibioticabeleid formeel geactualiseerd, zodat het in overeenstemming bleef met de nieuwe wettelijke vereisten. Belpork vzw bleef bovendien inzetten op een proactieve aanpak van de bedrijfsgezondheid met het bedrijfsgezondheidsplan. Daarnaast werd de bedrijfsspecifieke rapportering verder verfijnd, onder meer door de toepassing van het vooropgestelde reductiepad voor gespeende biggen, in nauwe samenwerking met AMCRA en AB Register vzw. Varkensproducenten werden blijvend gesensibiliseerd over het belang van volledige en correcte registraties. Ter ondersteuning hiervan ontvangen de aangesloten producenten per kwartaal, kort vóór de opmaak van de bedrijfsrapporten, een finale herinnering om hun registraties tijdig te controleren en waar nodig te laten corrigeren. Het antibioticabeleid werd in 2025 eveneens geëvalueerd via overleg met de betrokken stakeholders binnen de adviesraad van Belpork vzw. Tot slot werden in 2025 de engagementen van Belpork vzw in het kader van het Antibioticaconvenant 2026–2030 uitgewerkt.

Codiplan: Begin 2025 werd de Codiplan vragencatalogus uitgebreid met bijkomende vragen ‘V27’ en ‘V28’ i.v.m. het AB-bedrijfsstatuut en het aanstellen van een AR-coach. Het betrof een aanpassing n.a.v. de publicatie van het KB van 17 december 2024 inzake de preventie en bestrijding van AMR bij

dieren. Eind 2025 werd bij het FAVV een nieuwe versie van de sectorgids G-040 module C ter goedkeuring ingediend, waarin meerdere punten die verband houden met de AB registratie, de preventie en bestrijding van AMR en goede praktijken en aanbevelingen van AMCRA werden opgenomen.

Belbeef: Belbeef is lid van de vzw AB Register, en ziet op die manier toe op de goede werking van het antibioticaregistratiesysteem dat door de Vlaamse Belbeefdeelnemers moet gebruikt worden om de verschaft en toegediende antibiotica door hun dierenarts te laten registreren, en de benchmarkrapporten te consulteren.

Belbeef participeert eveneens bij de stakeholdersvergaderingen die Bigame organiseert, het zogenaamde 'Comité accompagnement Bigame', om een vinger aan de pols te houden bij het AB Registratiesysteem dat de Waalse Belbeefdeelnemers dienen te gebruiken. Op die manier hebben wij als beheerder van de Belbeef Standaard en de onafhankelijke certificeringsinstellingen een zicht op de AB-registraties van de deelnemers, en kunnen de auditoren gericht de correcte registratie van AB beoordelen.

Er waren in 2025 ook overlegvergaderingen met MilkBE om de werking bij vlees- en melkveehouders maximaal te uniformiseren. Daarnaast was er ook overleg met het FAGG en AMCRA i.v.m. het opstellen van de periodieke benchmarkrapporten. In de Belbeef checklijst werd de gradatie van de eis betreffende de correcte registratie van de antibiotica verhoogd naar het hoogste niveau.

MilkBE: In samenwerking met de beheerders van de kwaliteitslastenboeken (MilkBE en Belbeef), Bigame, AMCRA en het FAGG, werd in 2025 het tweede gezamenlijke benchmarkrapport voor rundvee (melk- en vleesvee) gepubliceerd. MilkBE nam ook deel aan bijeenkomsten met Belbeef om de uniformiteit tussen melk- en vleesveehouders te maximaliseren. Sinds 2025 worden de benchmarkrapporten voor rundvee tweemaal per jaar naar de veehouders verzonden. De sector heeft actief gesensibiliseerd over de rapporten (het belang van correcte registratie en gebruik van de rapporten) via MCC en CdL, en heeft gezocht naar andere financieringsbronnen voor het project voor selectief droogzetten, dat niet werd weerhouden in het nationale actieplan One Health. Sinds 2025 is selectief droogzetten ook opgenomen als criterium in de MilkBE duurzaamheidsmonitor.

Belgische vleeskalversector: In 2025 werd het BCV-lastenboek in overeenstemming gebracht met de Belgische wetgeving (KB 17/12/2024) aangaande het antibiotica-bedrijfsstatuut dat jaarlijks aan elke vleeskalverhouderij wordt toegekend. De conformiteitscontroles door SGS focussen op een correcte naleving van de wetgeving, maar tevens op de doeltreffendheid van de maatregelen ingeschreven in de bedrijfsgezondheidsplannen. Via het BCV-lastenboek is aan SGS opdracht gegeven om op vleeskalverbedrijven met een rood bedrijfsstatuut een aanklappend beleid te voeren, met de bedoeling progressie te bewerkstelligen. Gelet op het belang van goede kwaliteit van het water, dat dient voor de aanmaak van de melkvoeding alsook voor drinkwater, is sinds 2025 een uniforme staalname én -analyse door SGS opgelegd via het BCV-lastenboek.

Verder werd er vanuit SGS extra aandacht besteed aan het tijdig, correct en volledig aanleveren van gegevens aan de SANITEL-MED databank in elk kwartaal, zodat de analyses en rapporten van deze data een hoge relevantie en betrouwbaarheid hebben voor de sector en individuele vleeskalverbedrijven.



Dierengezondheidsverenigingen (DGZ – ARSIA)

DGZ-MCC-VIVEE

DGZ en MCC werken samen met veehouders, dierenartsen, overheden en AMCRA aan duurzame oplossingen die volksgezondheid, dierenwelzijn en milieu beschermen. In 2025 ondernamen we tal van acties om het antibioticagebruik verder terug te dringen.

- Veehouders die willen begeleid worden naar een meer verantwoord antibioticagebruik om zo het risico op AMR op hun bedrijf tegen te gaan, kunnen steeds terecht bij het deskundige [AB Coaching®](#) team van DGZ. Om de coaching toegankelijk te maken voor veehouders, heeft DGZ een **erkenning van de Kennisportefeuille** aangevraagd én ontvangen (voor de vrijwillige AB Coaching®) waarmee veehouders een groot deel van de kostprijs kunnen terugbetaald krijgen.

- Daarnaast zet DGZ sterk in op **monitoring op bedrijfsniveau** zodat veehouders en dierenartsen preventief kunnen werken aan een optimale diergezondheid met een minimaal antibioticagebruik. Een greep uit het DGZ-aanbod:
 - Met [FarmFocus](#) krijg je een duidelijk en geïntegreerd overzicht van de gezondheidsstatus en aandachtspunten op je melk- of vleesveebedrijf, zodat je gericht kunt bijsturen naar betere bedrijfsprestaties.
 - Met de **Biestcheck** (zowel voor [varkens](#) als [herkauwers](#)) krijgt je inzicht in de biestopname en zorg je voor een optimale start van biggen en herkauwers.
 - Afdrukplaatjes in [pluimvee](#)- en [varkensstallen](#) helpen om de hygiëne op je bedrijf te evalueren en je reinigings- en ontsmettingsprotocol te optimaliseren,
 - [PRRS-Monitors](#) brengen de gezondheidsstatus van de varkens helder in beeld.
- [FarmFit](#) is de ideale tool voor dierenartsen om hun klanten te begeleiden naar een verminderd antibioticagebruik of een bedrijfsgezondheidsplan op te stellen met een plan van aanpak in het kader van het KB 'Preventie en bestrijding van antimicrobiële resistentie bij dieren'. FarmFit staat voor snelle registratie, concrete afspraken, eenvoudige opvolging, en in één klik een bezoekrapport met actieplan.
- De hoogkwalitatieve **analyses van het DGZ- en MCC labo** dragen bij tot een correcte diagnose en een onderbouwde aanpak:
 - Met [PathoSense](#) kunnen aanwezige virussen maar ook bacteriën geïdentificeerd worden. Zo kan je snel en gericht de juiste maatregelen nemen.
 - In ons diergeneeskundig labo kan je terecht voor een **aerobe cultuur en antibiogram**, waarmee je snel zicht krijgt op het meest effectieve antibioticum.
 - Bij moeilijke of traag te kweken bacteriën is het vaak niet mogelijk om een klassiek antibiogram te maken. Hiervoor biedt [Whole Genome Sequencing](#) een oplossing.
 - Daarnaast helpen de inzichten die de [analyses op tankmelk- en kwartiermonsters](#) van MCC opleveren, melkveehouders bij het handhaven van de hoge kwaliteitsnormen voor hun melkproductie.
 - Om de algemene uiergezondheid van de melkveestapel gemakkelijker te kunnen opvolgen, biedt MCC een **PCR-abonnement aan waarbij tankmelk drie keer per jaar onderzocht wordt**.
 - Met [Individuele Melk Analyse \(IMA\)](#) introduceert MCC begin 2025 een analyseflow waarmee belangrijke melkparameters zoals celgetal, vet-, eiwit-, ureum- en lactosegehalte worden geanalyseerd per koe. Met de resultaten, die handig worden samengevat in een overzichtsrapport met gegevens over de hele kudde en diergroep, krijgen melkveehouders **inzicht in de dier- en uiergezondheid** op hun bedrijf.
- In het kader van haar deelname aan het [EU-JAMRAI 2-project](#), dat streeft naar een holistische Europese aanpak van AMR, organiseerde DGZ begin maart 2025 interactieve workshops en inspirerende presentaties op de internationale bijeenkomst in het Spaanse Bilbao.
- DGZ volgt verschillende bedrijven op in het kader van het [MonEntero-project](#) dat een innovatief monitoringsprotocol voor *Enterococcus* spp. wil ontwikkelen. Het project [Boerenvreugde in de West-Vlaamse kraamstallen](#) dat inzet op kraamstalmanagement werd succesvol afgerond met heel wat nuttige en direct toepasbare tips en tricks voor varkenshouders.

- DGZ blijft inzetten op **sensibilisering van de volledige sector**, met specifieke acties in 2025 naar o.a. erfbetreders (webinars, infosessies, overlegmomenten, ...) om te komen tot een **gedragen, uniforme en geharmoniseerde manier van werken** die de gezondheid en productiviteit van de hele sector ten goede komt.



Foto links: Boven: een staal wordt in het sequencing-toestel gepipetteerd voor Whole Genome Sequencing, waarbij de antibioticaresistentiegenen kunnen worden bepaald. Onder: Een antibiogram in voorbereiding. Foto rechts: Boven: Afdrukplaatjes nemen in een varkensstal. Onder: DGZ-regiodierenarts Koen De Bleecker tijdens een FarmFocus-bezoek.

ARSIA

In 2025 hebben 480 dierenartsen en 6071 rundveebedrijven data gestuurd naar BIGAME over antibioticagebruik.

Sinds 1 januari 2026 wordt de data afkomstig van kleine herkauwers ook via BIGAME gecollecteerd. Om veehouders en dierenartsen hierover te kunnen informeren, werd in december 2025 een webinar georganiseerd door ARSIA in samenwerking met AMCRA (106 deelnemers).

Een helpdesk is beschikbaar bij ARSIA om vragen van dierenartsen en veehouders te beantwoorden over BIGAME of hun AMCRA-rapporten. Alle door dierenartsen aangeleverde gegevens worden



geanalyseerd om eventuele afwijkingen te identificeren en indien nodig worden correcties op hun verzoek aangebracht, na een onderbouwing van de correctie.

Dankzij een overeenkomst tussen ARSIA en het FAGG ondertekend in juni 2025, heeft ARSIA toegang tot gegevens over antibioticagebruik, ongeacht de toedieningsroute, voor alle ARSIA-bedrijven, evenals hun AMCRA-rapporten op het CERISE-portaal. Deze informatie is beschikbaar voor veehouders en hun dierenarts(en). ARSIA heeft een brief gestuurd naar dierenartsen en bedrijfsleiders met een AMCRA-rapport waarin één of meer diercategorieën als rood of geel zijn geclassificeerd; in deze brief werd ondersteuning geboden bij de interpretatie van de rapportgegevens en, indien nodig, een bedrijfsbezoek.

AB Register

In 2025 heeft AB Register in totaal 24.208 benchmarkrapporten verstuurd: 12.736 voor varkenshouders, 1.797 voor pluimveehouders en 9.675 voor rundveehouders. In samenwerking met kwaliteitsorganisaties (Belbeef en IKM/QFL), Bigame, AMCRA en de betrokken overheidsdiensten werd in 2025 voor de eerste keer een gezamenlijk benchmarkrapport voor rundvee (melkvee en vleesvee samen) uitgestuurd. Voor rundvee worden er sinds 2025 ook twee keer per jaar benchmarkrapporten verstuurd naar de veehouders.

Sinds 1 januari 2026 traden er nieuwe regels in werking voor het registreren van antibioticagebruik, en bijkomende diersoorten. Om aan deze regelgeving te voldoen werden in 2025 ook de nodige aanpassingen in het AB Register uitgevoerd ter voorbereiding. Zo werd het ook mogelijk gemaakt om antibioticagebruik bij schapen en geiten te registreren via AB Register.

Tot slot heeft AB Register ook in 2025 verder ingezet op datakwaliteit door middel van (automatische) datacontroles.

AMCRA

Eenheid “Advies en communicatie”

De communicatie- en sensibilisatieactiviteiten werden uitgevoerd via een brede mix van kanalen en formats. Zo werden een roadshow en meerdere webinars georganiseerd voor dierenartsen en veehouders, met als doel hen te informeren over het Koninklijk Besluit van 17 december 2024. Daarnaast werden presentaties gegeven tijdens diverse studiedagen, evenementen en zowel nationale als internationale congressen. De reguliere informatieverstrekking werd verder ondersteund door maandelijkse nieuwsbrieven en twee persberichten, respectievelijk bij de publicatie van het BelVet-SAC-rapport in juni en tijdens de *Antibiotic Awareness Week* in november. Ook verschenen er artikels in de vakpers voor zowel dierenartsen als veehouders, en werd de AMCRA-website actief ingezet als centraal communicatieplatform.

AMCRA publiceerde in 2025 het advies over de datacollectie van het antibioticumgebruik bij gezelschapsdieren en paarden, evenals over de benchmarking van dierenartsen. Parallel daaraan kwam een werkgroep samen die aanbevelingen formuleerde voor dierenartsen en eigenaars van dieren naar aanleiding van de detectie van multiresistente bacteriën bij dieren. Bovendien werden

diersoortspecifieke werkgroepen opgevolgd, gericht op het monitoren van antibioticumgebruik en het vastleggen van reductiedoelstellingen binnen de verschillende sectoren.



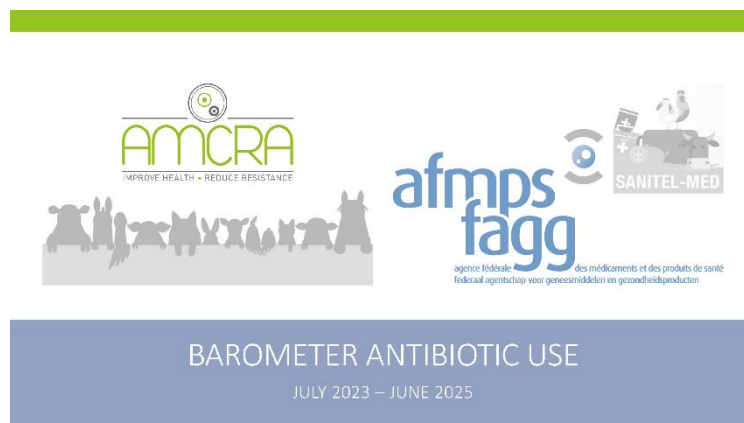
In 2024 vond tevens het jaarlijkse communicatie-evenement plaats over antibioticagebruik en -resistentie in de diergeneeskunde, waarmee stakeholders uit de sector werden samengebracht. Daarnaast werd een infografiek ontwikkeld en verspreid met een overzicht van de in 2024 behaalde reducties in antibioticagebruik, aangevuld met de trends in antibioticaresistentie bij belangrijke indicator- en zoönotische bacteriën van voedselproducerende dieren.

AMCRA leverde ondersteuning aan de autoriteiten en de ondertekenende organisaties bij de ontwikkeling van het Antibioticaconvenant. Binnen het One-Health-kader werd bovendien substantieel bijgedragen aan de ontwikkeling van het One Health Nationaal Actieplan 2026-2030 en het BELMAP-rapport. Tot slot nam AMCRA actief deel aan het EU-JAMRAI2-project, waarin het als partner betrokken is bij werkpakket 6.2 over *Antibiotic Stewardship* en werkpakket 7.2 over infectiepreventie en -controle in de diergeneeskunde.

Eenheid data-analyse

Voor het FAGG werden in het kader van de SANITEL-MED data-collectie benchmark- en foutenrapporten voor vleeskalveren (503 rapporten), pluimvee (2 589 rapporten), varkens (8 209 rapporten) en rundvee (37 991 rapporten) geproduceerd. Bij varkens, braad- en legkippen en vleeskalveren werd voor het eerst informatie voorzien over het AB-bedrijfsstatuut en eventuele acties die als gevolg daarvan moesten worden genomen. Daarnaast werden benchmarkrapporten voor varkens- (n = 457), pluimvee- (n = 72), vleeskalver- (n = 24) en rundveedierenartsen (n = 1022) – samen 1575 rapporten – gemaakt. Andere taken waren de analyse en rapportering van het AB-gebruik bij varkens, pluimvee, vleeskalveren en rundvee voor het BelVet-SAC 2025 rapport en voor het BelMap 2025 rapport; de publicatie van de SANITEL-MED barometer (4x); het voorzien van

antibioticadoseringenlijsten voor varkens, pluimvee, vleeskalveren en rundvee; leiden van de werkgroepen reductiedoelstellingen varkens, pluimvee en vleeskalveren; support en ad hoc analyses voor SANITEL-MED.



Voor het Sanitair Fonds werden in het kader van de private datacollectie door AB Register en BIGAME de volgende taken uitgevoerd: benchmark- en foutenrapporten voor varkens (12 736 rapporten), pluimvee (1 797 rapporten) en rundvee (18 530 rapporten); bij de varkens werd zowel het alertuse- als het AB-bedrijfsstatuut opgenomen; sectorrapporten MilkBE en Belbeef in NL en FR; helpdeskwerking m.b.t. de benchmarkrapporten; aanleveren van up-to-date antibioticaproductlijsten en -doseringenlijsten voor de betrokken sectoren wanneer relevant; beheer en optimalisatie nearly real time (NRT) tools voor varkens en pluimvee; helpdesk voor BIGAME.

Vlaams Agentschap Landbouw en Zeevisserij: samenwerking in het kader van een GLB subsidie voor reductie AB-gebruik bij varkens-, pluimvee- en vleeskalverbedrijven.

Resultaten met betrekking tot de verkoop en het gebruik van antibiotica bij dieren in België in 2025 en de evolutie sinds 2011

Verkoopcijfers antibiotica

De verkoop van antibacteriële middelen bij dieren in België wordt jaarlijks gemonitord in verhouding tot de jaarlijks geproduceerde biomassa. De resultaten hiervan worden gepubliceerd in het BelVet-SAC rapport ([Antibiotica en resistentie-problematiek | FAGG](#)). Tot 2021 inbegrepen werden deze verkoopdata verzameld op niveau van de Belgische verdelers van geneesmiddelen en de Belgische mengvoederfabrikanten. Door de Europese verordening 2019/6, in voege sinds 2022, kunnen vergunninghouders met de geschikte vergunning diergeneesmiddelen rechtstreeks verkopen aan dierenartsen en apothekers. Om een zo volledig mogelijk beeld te bekomen van de verkoop van antibacteriële middelen voor gebruik bij alle dieren worden daarom vanaf 2022 de verkoopgegevens van de antibacteriële geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik met uitzondering van de voormengsels (hierna de farmaceuticals genoemd), verzameld op niveau van de houders van een vergunning om in België antibacteriële geneesmiddelen op de markt te brengen. Voor voormengsels blijven de gegevens verzameld worden bij de mengvoederfabrikanten, aangezien zij rechtstreeks aan de veehouder leveren en alleen op voorschrift van de dierenarts.

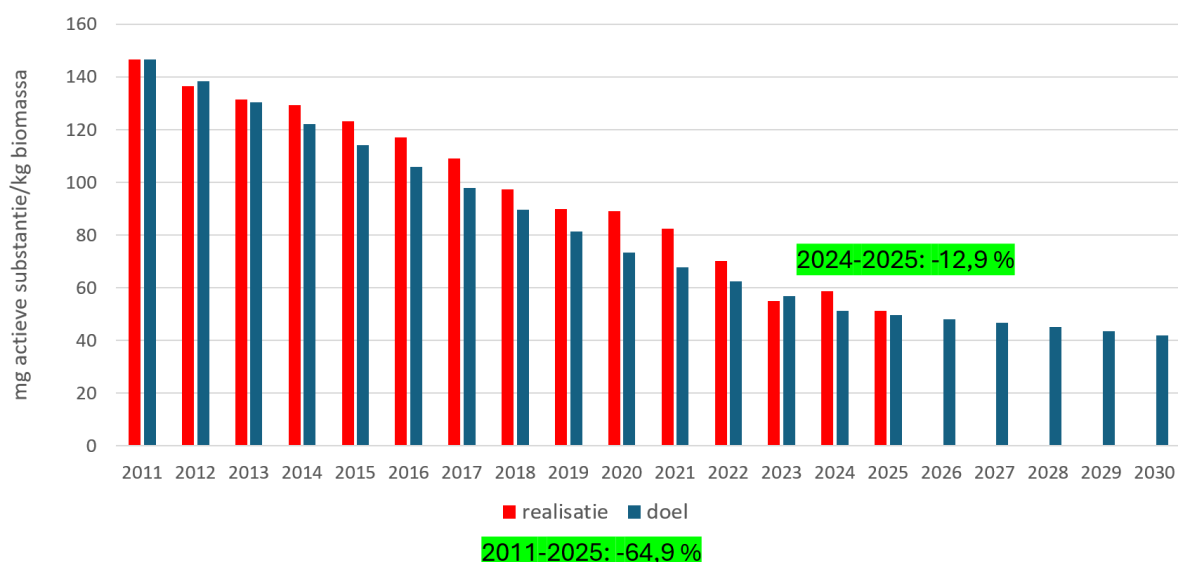
Hieronder worden de resultaten op basis van de verkoopcijfers voor 2025 getoond, voor de periode 2011–2025. De resultaten worden getoond ten opzichte van de doelstellingen ontwikkeld door AMCRA en gepubliceerd in de Visie 2030 (<https://www.amcra.be/nl/visie-2030/>). Deze doelstellingen hebben 2011 als referentiejaar en vormen de basis van het nieuwe Antibiotica convenant.

Totale verkoop

- **Beoogde reductie voor eind 2030: 70 % (mg actieve antibacteriële substantie/kg biomassa)**
- **Evolutie 2024-2025: - 12,9 %**
- **Gerealiseerde reductie sinds 2011: 64,9 %**

Een sterke daling van 12,9 % (mg actieve antibacteriële substantie/kg biomassa) werd geregistreerd in 2025 in vergelijking met 2024. Dit is te wijten aan een daling van 12,3 % voor de farmaceuticals en aan een daling van 22,6 % voor de voormengsels. De geproduceerde biomassa bleef nagenoeg gelijk (daling van 0,1 % tussen 2024 en 2025). In vergelijking met 2011 werd in 2025 een **cumulatieve reductie van 64,9 %** (mg actieve antibacteriële substantie/kg biomassa) in de totale verkoop bekomen.

Ook in 2025 waren de aminopenicillines de meest verkochte antibioticumklasse (25,9 %), gevolgd door de tetracyclines (18,0 %), de macroliden (14,9 %) en de combinatie sulfonamiden-trimethoprim (13,0 %). **Met uitzondering van de pleuromutilinen (+ 14,0 %) en quinolones (+ 43,2 %, kritisch belangrijke antibiotica) waarbij de verkochte hoeveelheid toenam ten opzichte van 2024, daalde in 2025 de verkoop van alle antibioticumklassen ten opzichte van 2024.** De verkoop van de aminopenicillines, tetracyclines, combinatie sulfonamiden-trimethoprim, penicillines en cefalosporines van de 3^e en 4^e generatie bereikte zelfs het laagste niveau tot nu toe.

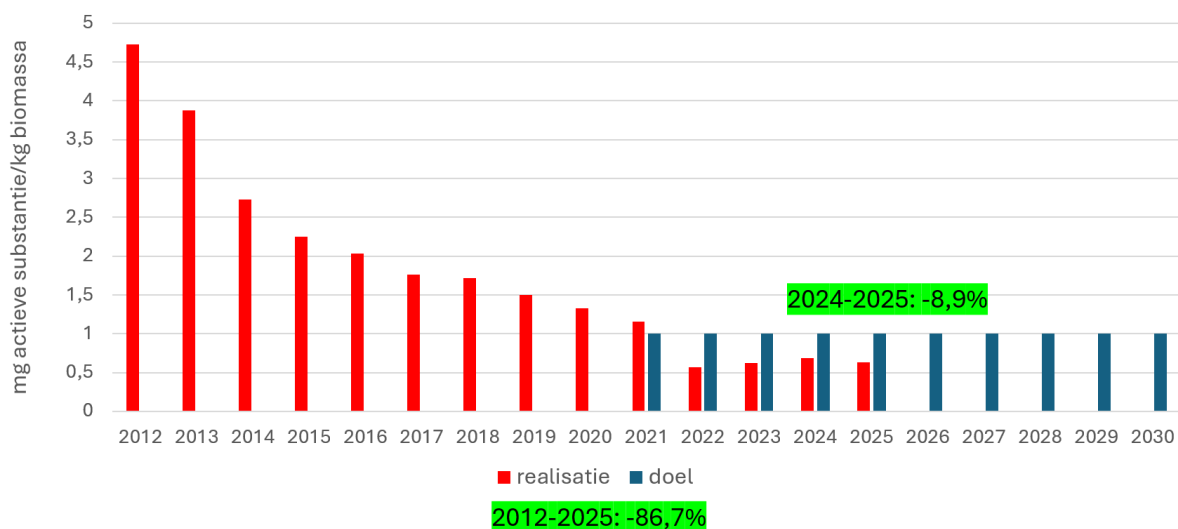


Figuur 1. Door AMCRA vooropgesteld jaarlijks reductiepad in de totale verkoop van antibiotica tussen 2011 en 2030 (blauwe balken) en de reële bereikte reductie tussen 2011 en 2025 (rode balken).

Colistine

- **Beoogde maximum verkoop voor eind 2030: 1 mg/PCU (1 mg/kg biomassa²)**
- **Verkoop in 2025: 0,63 mg/kg biomassa**
- **Evolutie 2024-2025: - 8,9 %**
- **Gerealiseerde reductie sedert 2012: 86,7 %**

Na de stijging in de verkoop van colistine in 2023 en 2024, zakte de verkoop van dit antibioticum opnieuw in 2025. In 2025 werd een verkoop bereikt van 0,63 mg/kg biomassa, een daling van 8,9 % ten opzichte van 2024. Hiermee blijft de doelstelling om de verkoop onder de 1 mg/kg biomassa te houden tegen 2030 nog steeds behaald, met een **cumulatieve reductie van 86,7 % in de verkoop sinds 2012** (het jaar voordat het gebruik van ZnO als geneesmiddel werd toegelaten).



Figuur 2: Door AMCRA vooropgestelde doelstelling in de verkoop van colistine tegen 2030 (blauwe balk) en de reële bereikte reductie tussen 2012 en 2025 (rode balken).

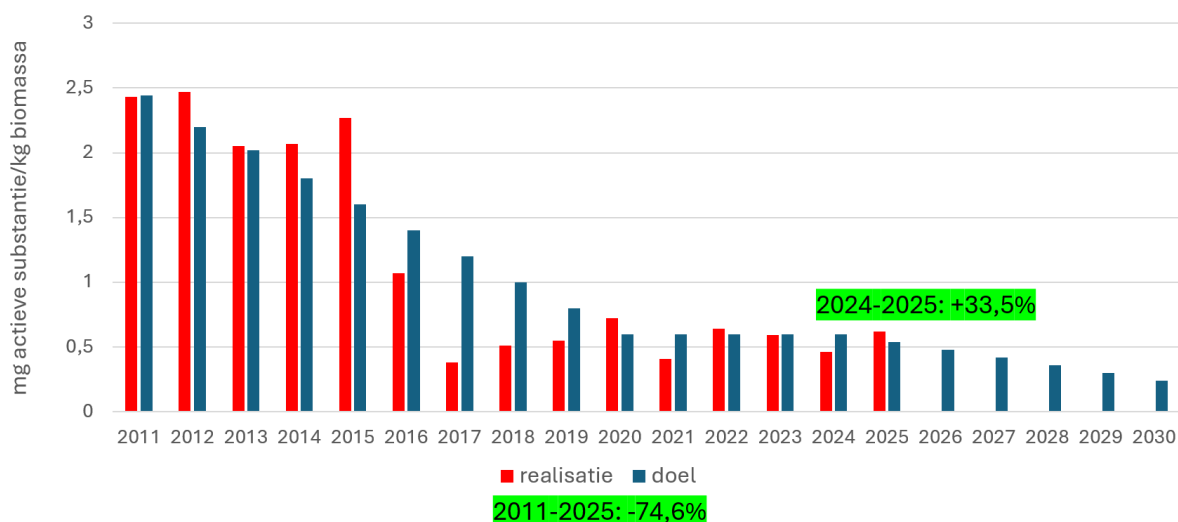
² Voor de berekening van de strategische doelstellingen wordt gebruik gemaakt van de gegevens van de jaarlijkse BelVet-SAC rapporten, uitgedrukt in mg actieve substantie per kg biomassa.

Colistine is door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) gerangschikt als een kritisch belangrijk antibioticum met de hoogste prioriteit voor de volksgezondheid. In de AMCRA-richtlijnen (www.e-formularium.be) is colistine een antibioticum met een oranje kleurcode. Het gebruik van dergelijke moleculen wordt nooit als eerste keuze geadviseerd. Alle AMCRA-richtlijnen in verband met het gebruik van colistine bij dieren kunnen geraadpleegd worden via het AMCRA-advisie "[Het gebruik van colistine in de diergeneeskunde](#)".

Kritisch belangrijke antibiotica: quinolones en cefalosporines van de 3^{de} en 4^{de} generatie

- **Beoogde reductie tegen eind 2030: 90 % (mg actieve antibacteriële substantie/kg biomassa)**
- **Evolutie 2024-2025: + 33,5 %**
- **Gerealiseerde reductie sedert 2011: 74,6 %**

De verkoop van de quinolones is tussen 2024 en 2025 toegenomen met maar liefst 43,2 %, terwijl de verkoop van de cefalosporines van de 3^{de} en 4^{de} generatie is sterk gedaald (- 30,4 %, dit is inclusief de producten voor intramammair gebruik). Waar de cumulatieve reductie in de verkoop van de kritisch belangrijke antibiotica in 2024 nog op 81,0 % lag in vergelijking met 2011, ligt dit resultaat voor 2025 op een reductie van 74,6 %, een stijging met liefst 33,5% in vergelijking met 2024.



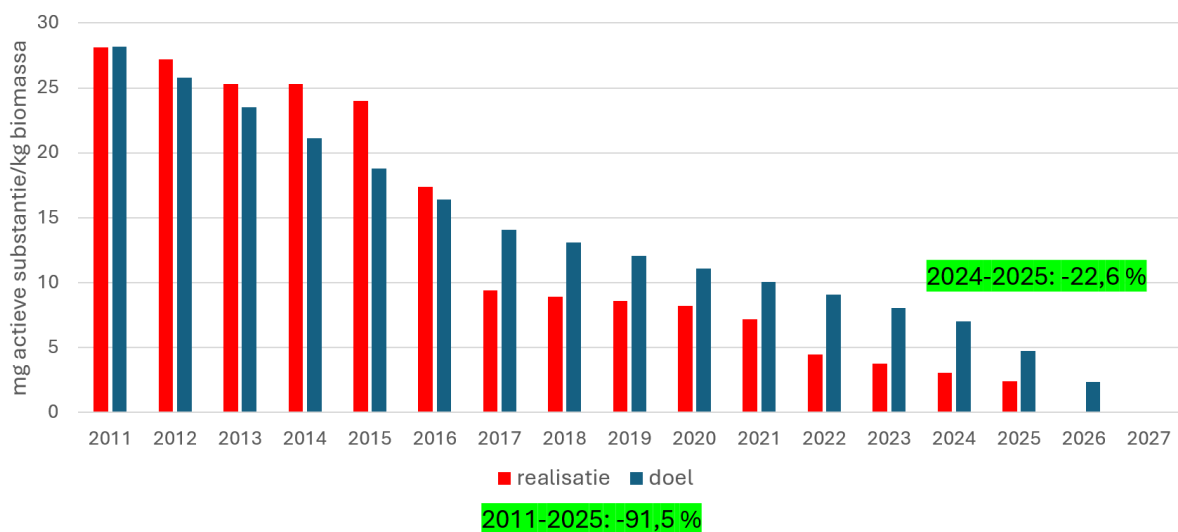
Figuur 3: Door AMCRA vooropgesteld jaarlijks reductiepad in de verkoop van kritisch belangrijke antibiotica tussen 2011 en 2030 (blauwe balken) en de reële bereikte reductie tussen 2011 en 2025 (rode balken).

Gemedicineerde voeders met antibiotica

- **Beoogde reductie tegen 2027: 100 % (mg actieve antibacteriële substantie/kg biomassa)**
- **Evolutie 2024-2025: - 22,6 %**
- **Gerealiseerde reductie sedert 2011: 91,5 %**

Tussen 2024 en 2025 werd een daling gezien van 22,6 % in de verkoop van met antibiotica gemedicineerde voeders. Hierdoor werd een totale reductie van 91,5 % bereikt sinds 2011. Op

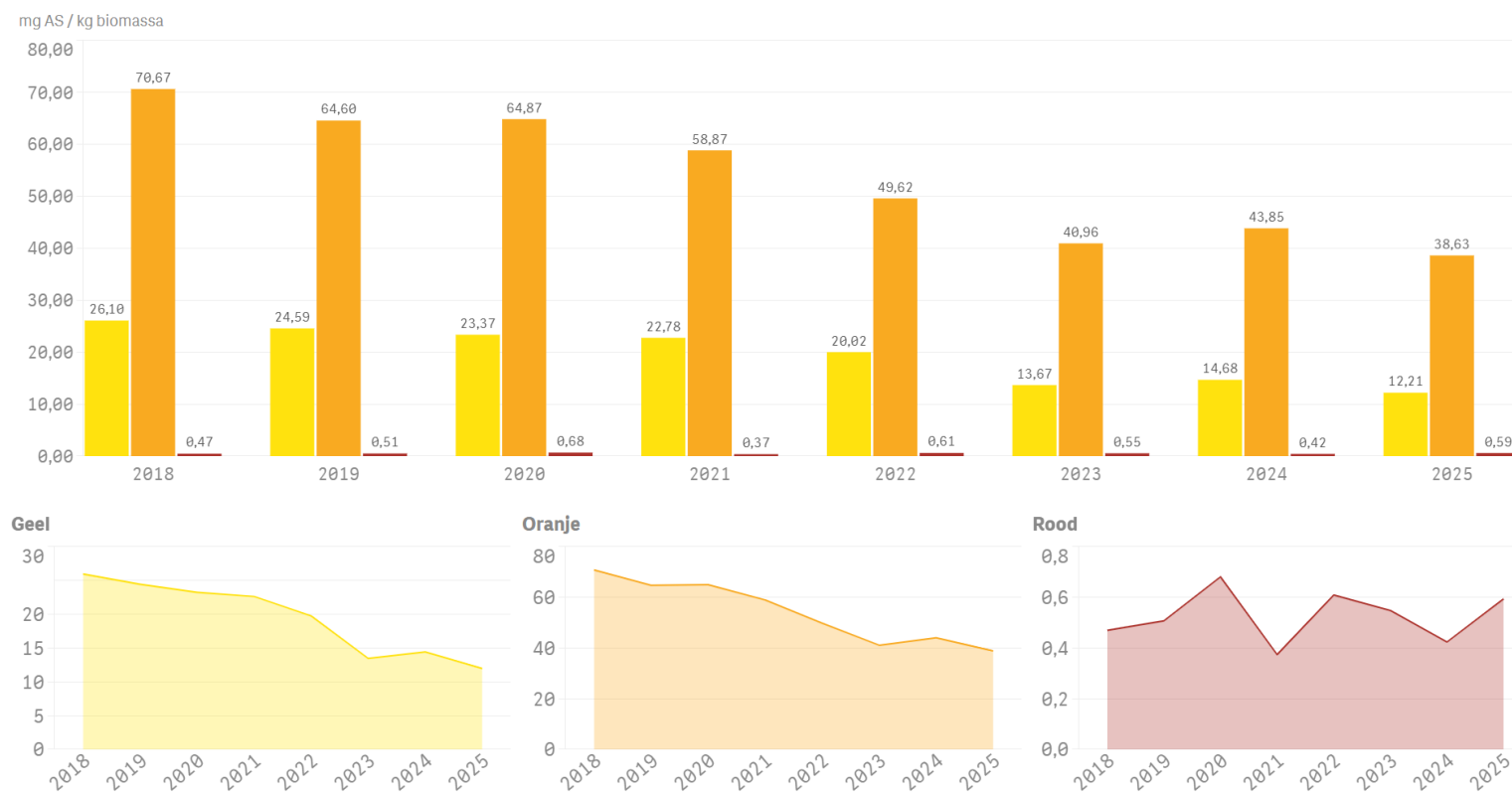
initiatief van de sector wordt de productie van gemedicineerde voeders met antibiotica stopgezet eind 2026.



Figuur 4: Door AMCRA vooropgesteld jaarlijks reductiepad in de verkoop van met antibiotica gemedicineerde voeders tussen 2011 en 2027 (blauwe balken) en de reële bereikte reductie tussen 2011 en 2025 (rode balken).

Verkoop volgens AMCRA-kleurcode

Net als in de voorgaande jaren werden antibiotica met een oranje AMCRA-kleurcode het meest verkocht (75,1 % van de verkochte mg/kg biomassa in 2025), gevolgd door antibiotica met een gele AMCRA-kleurcode (23,7 %) en rode AMCRA-kleurcode (1,2 %). Dit hangt onlosmakelijk samen met het grotere aantal vergunde antibioticumklassen met een oranje dan met een gele of rode AMCRA-kleurcode. Tussen 2024 en 2025 daalde de verkoop van oranje en gele moleculen met respectievelijk 16,4 % en 11,4 %. Na de daling in de verkoop van rode moleculen in 2023 en 2024, wordt in 2025 opnieuw een enorme stijging van 42,9 % waargenomen ten opzichte van 2024. Zoals hierboven reeds werd aangegeven, is deze stijging volledig te wijten aan een stijging in de verkoop van quinolones. Merk op dat cefalosporines van de 3^{de} en 4^{de} generatie in producten voor intramammaire toediening een oranje AMCRA-kleurcode toegewezen krijgen.



Figuur 5: De evolutie in verkoop van producten met een gele, oranje of rode kleurcode bij dieren in België tussen 2018 en 2025 in mg actieve antibacteriële substantie per kg biomassa.

Gebruikscijfers antibiotica voor varkens, pluimvee en runderen

Diersoortspecifieke antibioticagebruiksgegevens zijn sinds 2018 beschikbaar dankzij de verplichte registratie in SANITEL-MED, het datacollectiesysteem van het FAGG, van alle voorschriften, toedieningen en verschaffingen van antibiotica door de dierenarts op veehouderijen met varkens, vleeskippen, leghennen en vleeskalveren in België (K.B. van 21.07.2016). Sinds augustus 2023 is de wettelijke verplichte registratie uitgebreid naar runderen (melk- en vleesvee) en alle pluimveecategorieën van de soort kip en kalkoen. 2025 is het tweede volledige jaar met gebruiksdata voor de nieuw toegevoegde diersoorten en -categorieën.

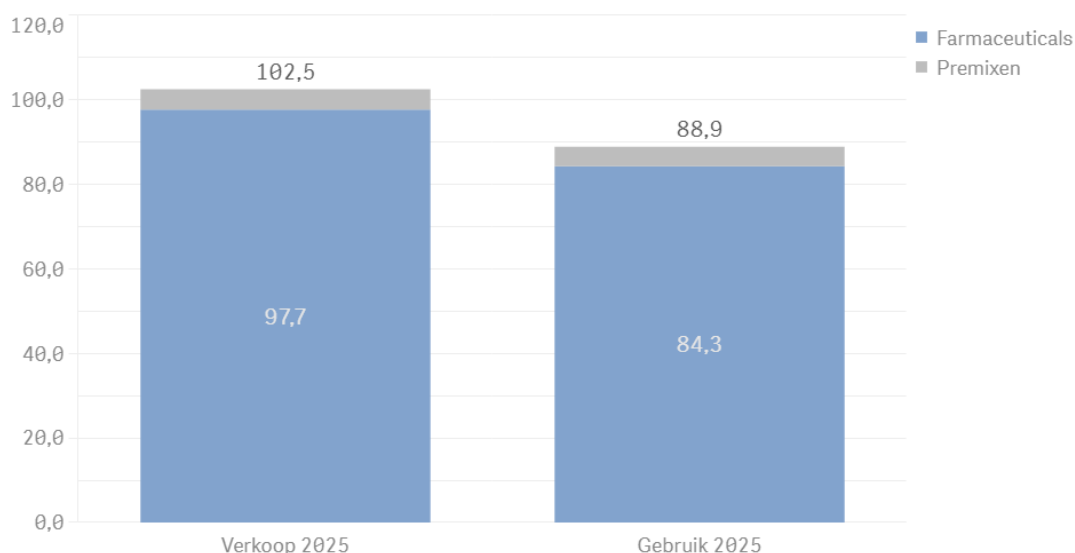
Het gebruik van antibiotica wordt uitgedrukt in het aantal dagen dat een dier een antibioticumbehandeling krijgt op 100 dagen aanwezigheid op het bedrijf. Dit getal wordt de **BD₁₀₀** (Behandel^dagen op 100 dagen) genoemd en wordt berekend per diercategorie.

Vergelijking tussen verkoop en gebruikscijfers (SANITEL-MED)

De gegevens verzameld in SANITEL-MED (gebruiksgegevens) in 2025 dekken 86,8 % van de totale hoeveelheid actieve antibacteriële substantie die verkocht werd voor dieren in België in 2025 (86,3 % van de verkoop van 'farmaceuticals'; 95,4 % van de verkoop van met antibiotica gemedicineerde voeders). Dit betekent een **toename in het dekkingspercentage met 3 % ten opzichte van 2024** en een daling van het verschil tussen verkoop en gebruik van 19,0 ton in 2024 tot 13,6 ton in 2025. Het waargenomen verschil in de 'farmaceuticals' tussen verkoop en gebruik is grotendeels te verklaren doordat het antibioticumgebruik bij kleine herkauwers, paarden, konijnen en andere (huis)dieren momenteel nog niet opgenomen wordt. Daarnaast zijn er ook indicaties dat het gebruik in de rundveesector nog niet volledig geregistreerd wordt, o.a. door het structurele verschil tussen de verkoop en het gebruik van intramammaire tubes (Figuur 7).

Sanitel-Med dekking van verkoopcijfers in 2025

Tonnen actieve substantie



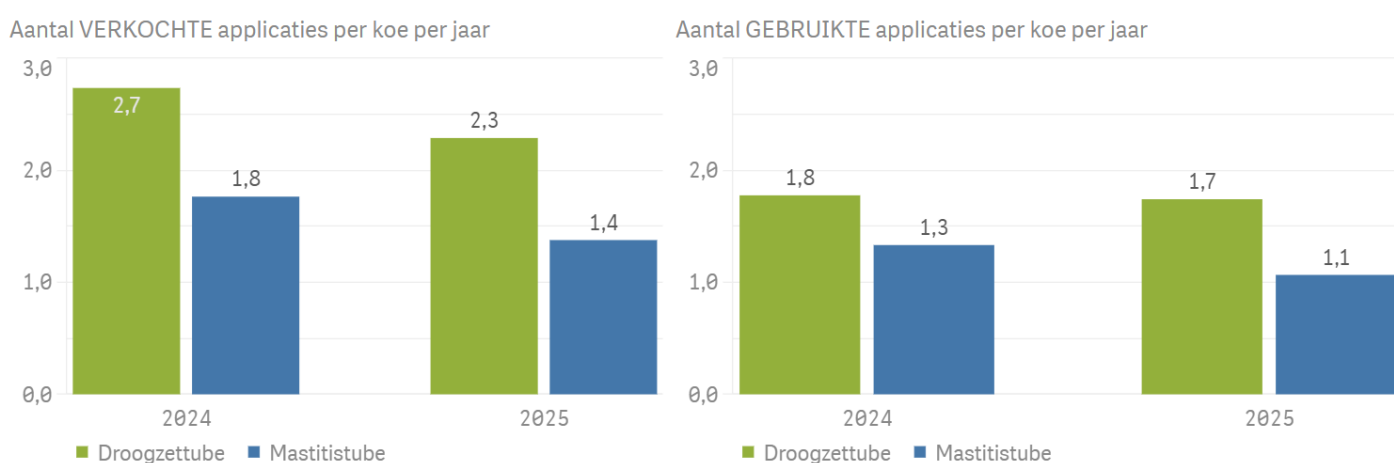
Figuur 6: Totale hoeveelheid actieve antibacteriële substantie (in ton) verkocht en gebruikt (data verzameld in SANITEL-MED) in België in 2025.

Specifiek voor wat betreft colistine wordt de daling in de verkoop bevestigd door de cijfers van het gebruik van deze actieve substantie, geregistreerd in SANITEL-MED in 2025. Uit deze cijfers blijkt

voorts dat het aantal behandeldagen met colistine bij zowel varkens, leghennen als rundvee (kalveren van 0-3 maanden) is afgenomen in 2025 in vergelijking met 2024 (BelVet-SAC rapport 2025).

Cefalosporines van de derde en vierde generatie worden vrijwel uitsluitend gebruikt in de rundveesector, voornamelijk bij volwassen melkvee, waar ze als intramammaire tubes met een oranje AMCRA-kleurcode worden toegepast voor droogzettherapie en de behandeling van mastitis. De gebruikscijfers bevestigen de daling in de verkoop van cefalosporines van de 3^e en 4^e generatie. Het grote verschil tussen de hoeveelheid verkochte en gebruikte intramammaire tubes (Figuur 7, niet uitsluitend deze met 3^e en 4^e generatie cefalosporines) wijst echter op de grote onzekerheid met betrekking tot de volledigheid van de verzamelde gebruikgegevens in de rundveesector.

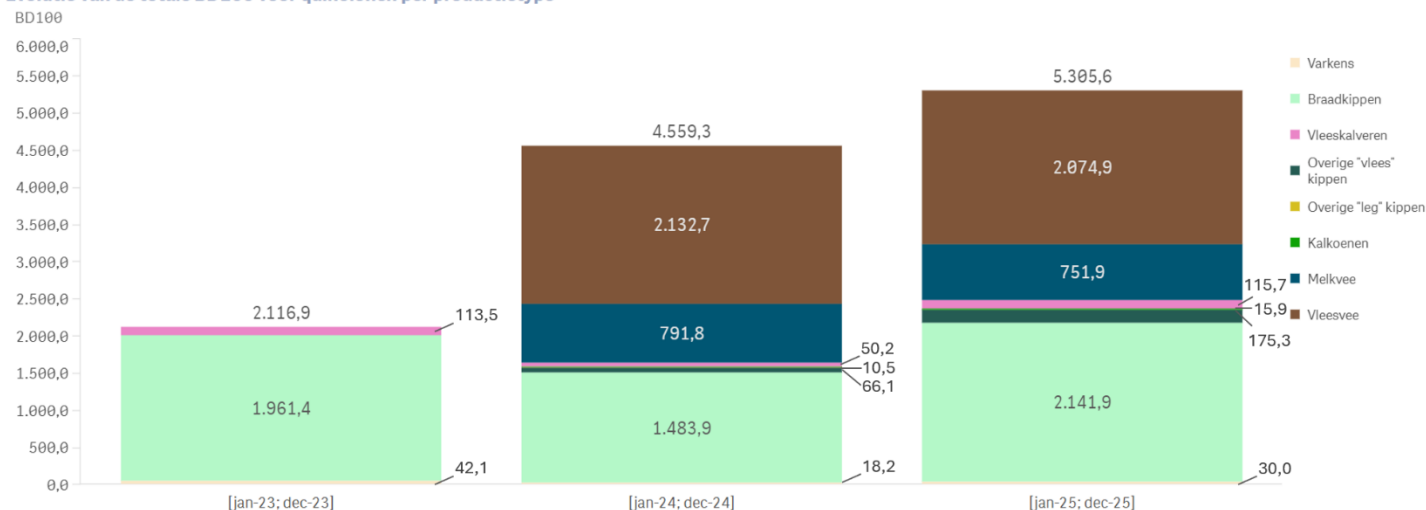
Aantal verkochte versus gebruikte intramammaire preparaties voor droogzettherapie en behandeling van mastitis



Figuur 7. Aantal intramammaire preparaties verkocht per koe per jaar in 2024 en 2025 versus het aantal intramammaire preparaties gebruikt in 2024 en 2025.

De sterke toename in de verkoopcijfers van quinolones in 2025 wordt bevestigd door de gebruikscijfers geregistreerd in SANITEL-MED, met een toename in het totaal aantal behandeldagen van quinolones in 2025 (Figuur 8), die bijna integraal te wijten is aan het gestegen gebruik van flumequine bij vleeskippen (BelVet-SAC rapport 2025). Ook het gebruik bij de vleeskalkoenen (totale BD₁₀₀ van 15,9) en overige 'vlees' categorieën van kippen (totale BD₁₀₀ van 175,3) is toegenomen in 2025 tegenover 2024. Bij vleeskalveren is het gebruik van quinolones in 2025 op een jaar tijd meer dan verdubbeld (totale BD₁₀₀ van 115,7 in 2025 t.o.v. 50,2 in 2024).

Evolutie van de totale BD100 voor quinolonen per productietype



Figuur 8. Totaal aantal behandeldagen met quinolones per dierproductietype van 2023 tot 2025. Het zeer lage aantal behandeldagen in andere 'legtypes' bij pluimvee wordt niet weergegeven.

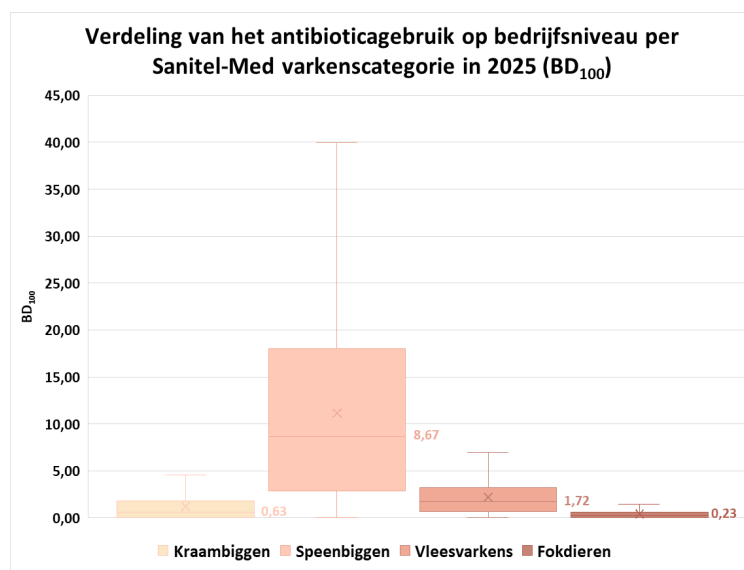
Gebruik per diercategorie in SANITEL-MED

Bij varkens onderscheiden we vier diercategorieën: 'kraambiggen', 'speenbiggen', 'vleesvarkens' en 'zeugen/beren'. Bij pluimvee onderscheiden we sinds de uitbreiding naar alle pluimveecategorieën van de soort kip en kalkoen acht verschillende diercategorieën: 'vleeskippen', 'vermeerdering-selectie vlees', 'opfok-vermeerdering-selectie vlees', 'leghennen', 'opfok leg', 'vermeerdering-selectie leg', 'opfok-vermeerdering-selectie leg' en 'kalkoenen'. Bij runderen onderscheiden we naast de 'vleeskalveren' twee productietypes, melk- en vleesvee, hoewel moet worden opgemerkt dat veel bedrijven beide types runderen huisvesten, en runderen ook voor gemengde doeleinden worden gehouden, afhankelijk van het ras van de dieren. Per productietype onderscheiden we vier verschillende leeftijdscategorieën: 'kalf 0-3 maanden', 'kalf 4-8 maanden', 'jongvee 9-24 maanden' en 'volwassen dieren +24 maanden'.

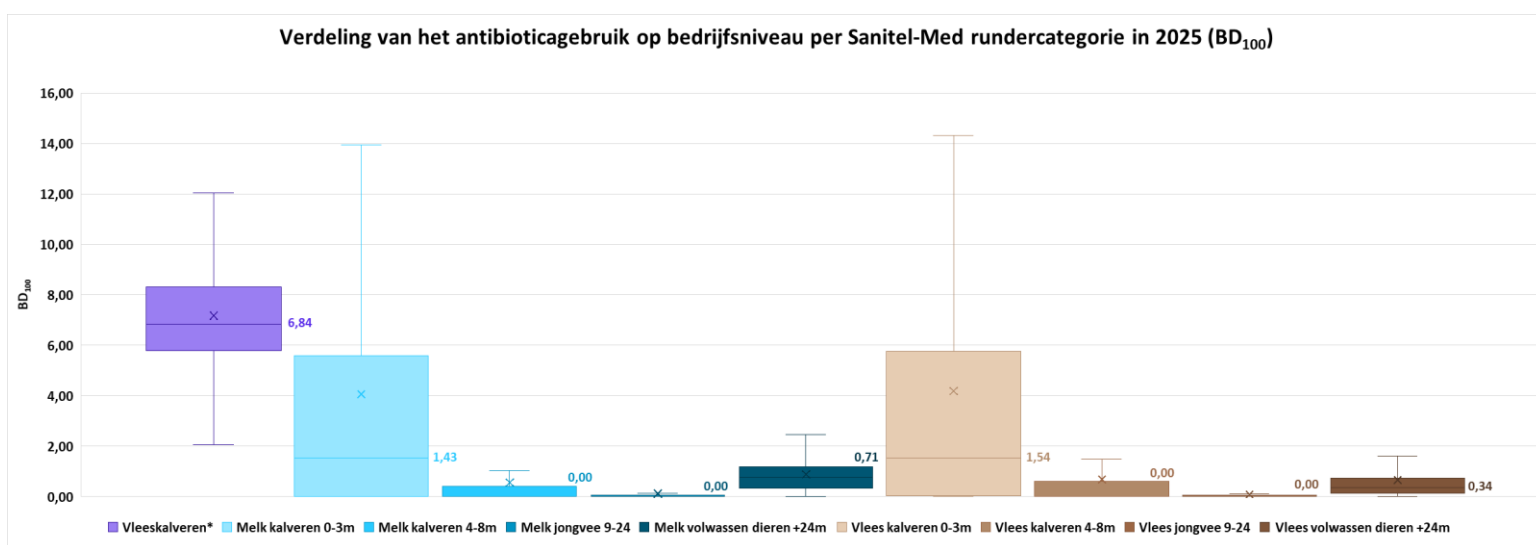
Hieronder wordt voor elk van de hierboven beschreven diercategorieën de verdeling van het antibioticumgebruik op bedrijfsniveau binnen de referentiepopulatie, uitgezonderd de bedrijven zonder registraties van AB-gebruik, voor 2025 weergegeven. Bij vleeskalveren wordt een periode per 2 jaar bekeken, in dit geval 2024 en 2025. Bij pluimvee worden de resultaten van de diercategorieën 'opfok leg' en 'opfok-vermeerdering-selectie leg' samen bekeken, omwille van het beperkt aantal 'opfok-vermeerdering-selectie leg' bedrijven. De resultaten van de 'vermeerdering-selectie leg' categorie worden niet getoond wegens het beperkt aantal bedrijven met deze diercategorie.

De box-plots in Figuur 9 t.e.m. 11 tonen aan dat net als in voorgaande jaren, het gebruik van antibiotica het hoogst blijft bij de speenbiggen (mediane BD₁₀₀ van 8,67; Figuur 9) en vleeskalveren (mediane BD₁₀₀ van 7,08; Figuur 10). Bij pluimvee (Figuur 11) ligt het hoogste gebruik bij de vleeskalkoenen (mediane BD₁₀₀ van 4,00) en vleeskippen (mediane BD₁₀₀ van 2,43). Bij melk- en vleesvee (Figuur 10) blijven de inspanningen om het gebruik terug te dringen zich in de eerste plaats best richten op kalveren van 0-3 maanden oud, aangezien zij het hoogste mediane gebruik laten zien (mediane BD₁₀₀ van 1,43 bij melkvee en 1,54 bij vleesvee) en een grote variatie in het gebruik op bedrijfsniveau met een belangrijk deel van veel hogere gebruikers. Inspanningen geleverd in deze diercategorie om de dieren minder

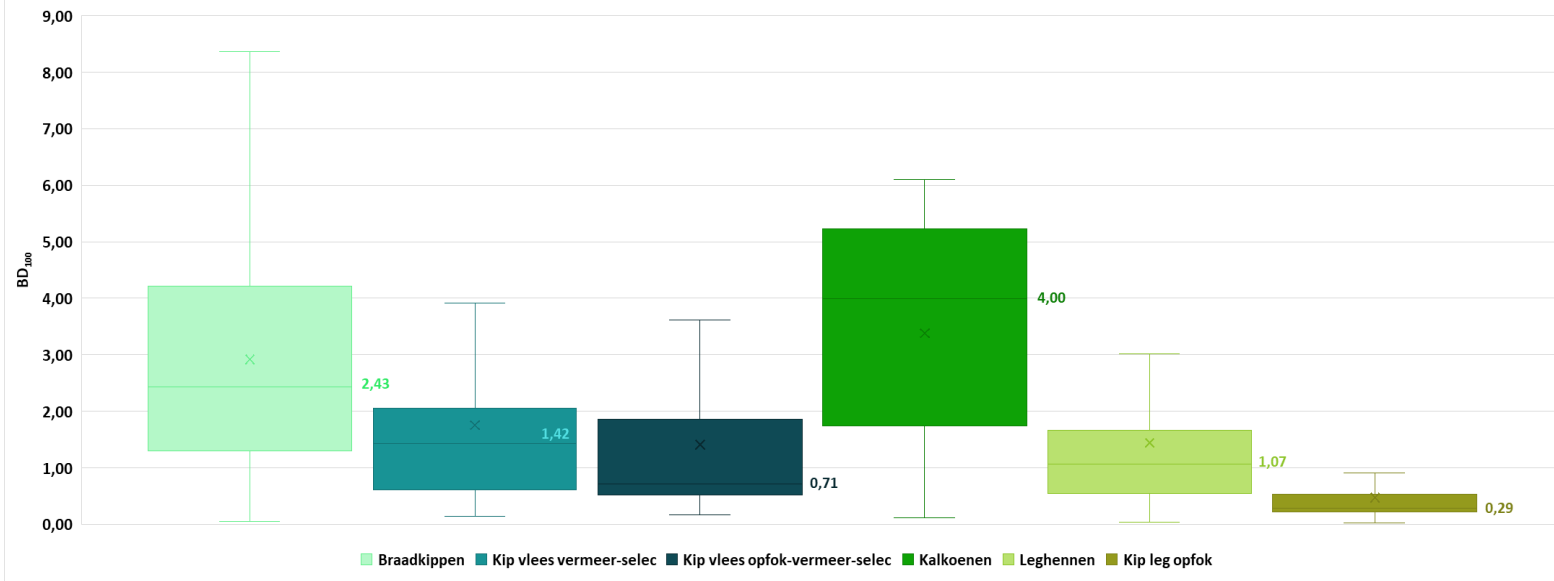
gevoelig te maken voor infecties, kunnen bovendien hun vruchten afwerpen voor de vleeskalversector, door de verkoop van meer robuuste kalveren.



Figuur 9: Voor elke diercategorie bij varkens wordt de spreiding van het antibioticumgebruik in 2025 over de bedrijven met de betreffende diercategorie getoond. De donkere lijn in de box en het getal langs de box zijn de mediaan: 50 % bedrijven gebruikt minder, 50 % gebruikt meer.



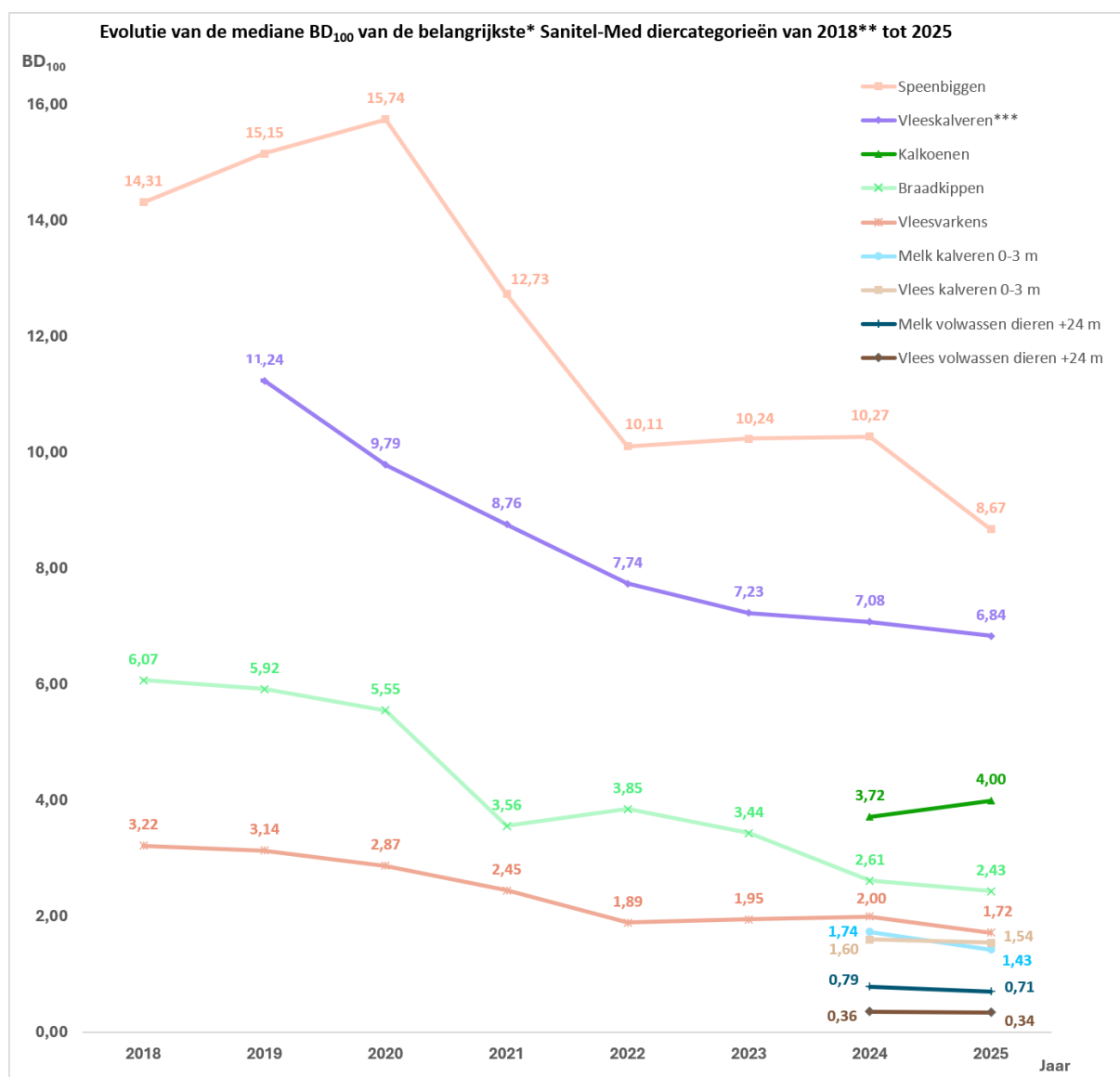
Figuur 10: Voor elke diercategorie bij rundvee wordt de spreiding van het antibioticumgebruik in 2025 over de bedrijven met de betreffende diercategorie getoond. De donkere lijn in de box en het getal langs de box zijn de mediaan: 50 % bedrijven gebruikt minder, 50 % gebruikt meer. *Benchmarkperiode is 2024/2025.

Verdeling van het antibioticagebruik op bedrijfsniveau per Sanitel-Med pluimveecategorie in 2025 (BD₁₀₀)

Figuur 11: Voor elke diercategorie bij pluimvee wordt de spreiding van het antibioticumgebruik in 2025 over de bedrijven met de betreffende diercategorie getoond. De donkere lijn in de box en het getal langs de box zijn de mediaan: 50 % bedrijven gebruikt minder, 50 % gebruikt meer.

Met uitzondering van de kalkoenen (+ 7,5 %), wordt in 2025 voor elk van de belangrijkste diercategorieën in SANITEL-MED – dat wil zeggen met de hoogste mediane BD₁₀₀-waarden, het hoogste aantal betrokken bedrijven of de grootste hoeveelheid gebruikte antibacteriële middelen – een daling in de mediane BD₁₀₀ waargenomen in vergelijking met 2024 (Figuur 12). De hoogste daling vond plaats bij de melk kalveren van 0-3 maanden (- 17,7 %), de speenbiggen (- 15,6 %) en de vleesvarkens (- 14,2 %).

Sinds 2018 (het referentiejaar voor SANITEL-MED) wordt een verderzetting van de daling in het antibioticumgebruik voor alle diersoorten waargenomen: voor vleeskalveren gaat het om een daling van 39,2 %, voor speenbiggen om 39,4 %, voor vleesvarkens om 46,7 % en voor braadkippen om 59,9 %.



Figuur 12: Evolutie in de mediaan van de BD_{100} verdeling voor de referentiepopulaties van 2018** tot en met 2025 voor de belangrijkste* diercategorieën geregistreerd in SANITEL-MED. Bedrijven met nulregistratie werden uit de analyse gehaald.

* Geselecteerd op basis van de hoogste mediane BD_{100} -waarden, het aantal betrokken bedrijven en de hoeveelheid gebruikte antibacteriële middelen.

** Voor de categorieën waarvoor data verzameld wordt sinds 2018.

*** De resultaten voor vleeskalveren zijn gebaseerd op een benchmarkperiode van twee jaar, waarbij 2025 het resultaat voor 2024/25 aanduidt, 2024 dat voor 2023/24 enzovoort.

Diersoortspecifieke reductiedoelstellingen

Op basis van de gebruiksdata verzameld in SANITEL-MED en in overleg met de betrokken sectoren werden reductiepaden opgesteld voor varkens, vleeskippen en vleeskalveren. Deze reductiepaden werden opgenomen in bijlage 3 van het tweede Antibioticumconvenant 2021-2024 en werden later ook wettelijk vastgelegd in een ministerieel besluit van het KB van 17 december 2024. In de Visie 2024 en in het tweede Antibioticumconvenant 2021-2024 werd als doelstelling tegen eind 2024 het bekomen van max. 1 % alarmgebruikers vastgelegd, dat zijn langdurige of herhaaldelijk grootgebruikers (met een AB-gebruik boven de BD₁₀₀-actiewaarde). Deze doelstelling van max. 1 % alarmgebruikers tegen eind 2030 blijft behouden in de nieuwe AMCRA Visie 2030, zij het met in sommige diercategorieën lagere grenswaarden die in de loop van de termijn van kracht zullen worden. In afwachting van het nieuwe Antibioticumconvenant waarin de nieuwe reductiepaden zijn opgenomen, blijven de laatste grenswaarden van het reductiepad en van het ministeriële besluit van het KB van 17 december 2024 van kracht.

Figuur 13 toont het percentage alarm- (paarse zone), groot- (rode zone), aandachts- (gele zone) en laaggebruikers (groene zone) gebaseerd op de aandachts- en actiewaarde van toepassing sinds eind 2024. De paarse zone omvat bedrijven die twee opeenvolgende jaren in de rode zone zitten (met uitzondering van die bedrijven die het laatste jaar een reductie van minstens 20 % van de actiewaarde konden bereiken) of bedrijven die met tussenpozen in de rode zone zaten de voorbije drie jaar.

Varkens

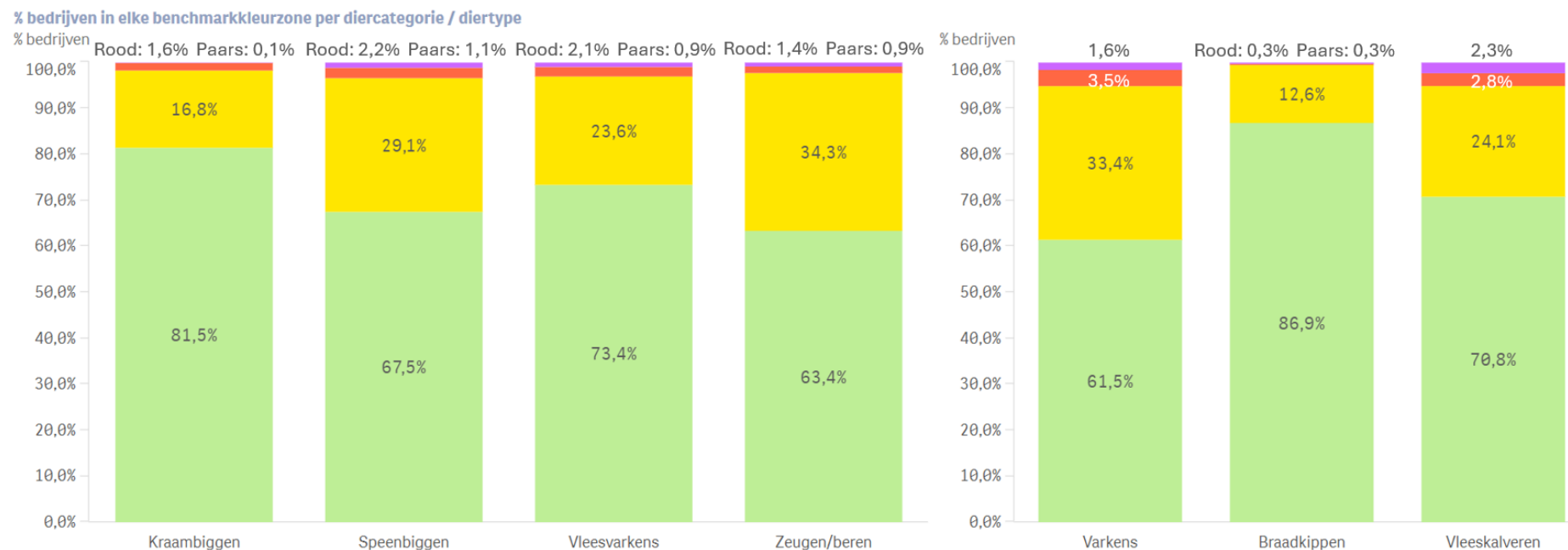
Het aantal alarmgebruikers bij varkens is verder gedaald tot 1,6 % (- 0,9 % t.o.v. 2024) en benadert zo het doel van maximaal 1 % alarmgebruikers. Het percentage rode en gele bedrijven is eveneens gedaald tegenover 2024, met een verdere toename van het percentage groene varkensbedrijven tot gevolg (+ 6 %). Het doel van maximaal 1 % alarmgebruikers werd wel behaald in de afzonderlijke varkenscategorieën, met uitzondering van de gespeende biggen waar het percentage alarmgebruikers voor 2025 met 1,1 % net boven het 1 % doel uitkomt.

Vleeskippen

Bij vleeskippen blijft het percentage alarmgebruikers reeds sinds 2021 onder het doel van maximaal 1 % alarmgebruikers, al was er in 2025 (0,3 %) een lichte toename ten opzichte van 2024 (+ 0,2 %).

Vleeskalveren

Ook bij vleeskalveren komt de doelstelling van maximaal 1 % alarmgebruikers stilaan binnen handbereik. **Het aantal alarmgebruikers bij vleeskalveren daalde verder van 3,7 % in 2024 naar 2,3 % in 2025 (- 1,4 %).**



Figuur 13: Voor elke diercategorie en -soort wordt het percentage alarm- (paarse zone), groot- (rode zone), aandacht- (gele zone) en laaggebruikers (groene zone) getoond voor de situatie eind 2025, gebaseerd op de aandachts- en actiewaarde van toepassing sinds eind 2024.

Antibioticumresistentie in indicator- en zoönotische bacteriën afkomstig van voedselproducerende dieren

Situering

Sinds 2011 wordt **AMR** in bacteriën afkomstig van voedselproducerende dieren **jaarlijks opgevolgd**. Deze monitoring wordt georganiseerd door het FAVV in overeenstemming met de EU-geharmoniseerde monitoring (Uitvoeringsbesluit 2013/652 en 2020/1729/EU). Het doel van de monitoring is het opvolgen in de tijd van de gevoeligheid van Gram-negatieve en Gram-positieve indicatorbacteriën bij klinisch gezonde dieren tegenover antibiotica van specifieke antibioticaklassen die van belang zijn voor de dier- en volksgezondheid. Vanaf 2025 wordt de monitoring in België enkel uitgevoerd bij de diersoorten die verplicht zijn binnen het Europese besluit. ***Escherichia coli (E. coli)*, een Gram-negatieve indicatorbacterie**, wordt hiervoor alternerend geïsoleerd bij (i) vleesvarkens en vleeskalveren en (ii) bij braadkippen. Via selectieve en niet-selectieve monitoring wordt ook het voorkomen van 3^{de}/4^{de} generatie cefalosporines-resistentie bij *E. coli* opgevolgd. Ook AMR-data voor de Gram-positieve indicatorbacteriën ***Enterococcus faecium*** en ***Enterococcus faecalis*** afkomstig van vleesvarkens, vleeskippen, vleeskalveren, fokhennen en leghennen wordt alternerend gemonitord sinds 2019 bij vleesvarkens en vleeskalveren enerzijds en vleeskippen, fokhennen en leghennen anderzijds.

Ook de **prevalentie en antibioticagevoeligheid van methicilline-resistente *Staphylococcus aureus* (MRSA)** wordt 3-jaarlijks, alternerend opgevolgd op het veebedrijf bij pluimvee (start 2011), bij vleeskalveren, vleesvee en melkvee (start in 2012) en bij varkens (start in 2013). Voor ***Salmonella*** werden in 2025 stalen bekomen in het kader van de EU-geharmoniseerde monitoring bij vleesvarkens en vleeskalveren ter hoogte van het slachthuis.

Meer gedetailleerde informatie over het voorkomen van AMR bij bacteriën afkomstig van voedselproducerende diersoorten (primaire sector) is te vinden in de jaarlijkse rapporten van Sciensano via <https://favv-afscs.be/nl/antibioticaresistentie-resultaten#sciensano>.

Voor resultaten uit EU- en niet-EU-lidstaten kan het 'Dashboard on Antimicrobial Resistance' van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid worden geraadpleegd (<https://www.efsa.europa.eu/en/microstrategy/dashboard-antimicrobial-resistance>). Voor maatregelen vanuit de Europese Unie ter bestrijding van resistentie tegen antimicrobiële stoffen: https://health.ec.europa.eu/antimicrobial-resistance/eu-action-antimicrobial-resistance_nl.

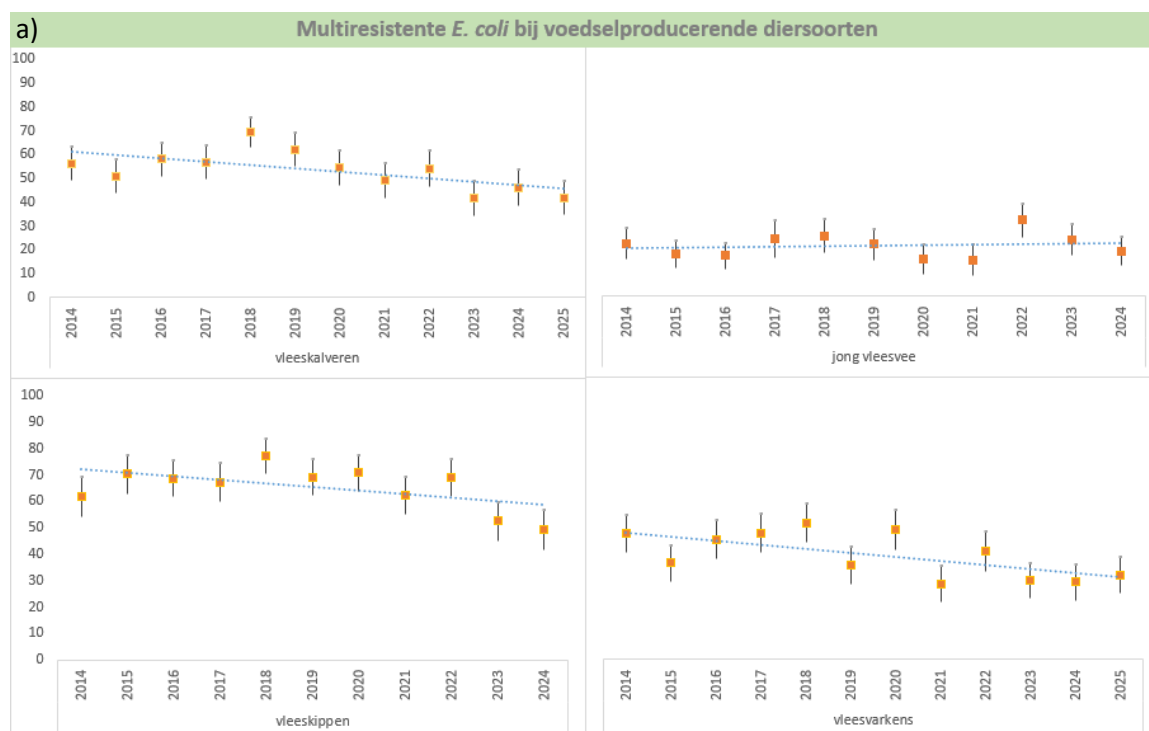
Resultaten

Evolutie van AMR in *Escherichia coli* tussen 2014 en 2025

Jaarlijks worden hiervoor 170 stammen per diersoort getest. Zoals hierboven reeds werd aangehaald, werden voor 2025 enkel nieuwe resultaten verkregen voor vleesvarkens en vleeskalveren. Voor vleeskippen en jong vleesvee worden voor de volledigheid de resultaten tot en met 2024 getoond.

In figuur 14a wordt de prevalentie van **multiresistente *E. coli*** stammen getoond. Deze stammen zijn resistent aan minstens drie van de 12 geteste antibioticaklassen. Multiresistentie is over de jaren heen het hoogst bij stammen van vleeskippen, gevolgd door vleeskalveren, vleesvarkens en jong vleesvee. Sinds 2014 worden afwisselend stijgingen en dalingen waargenomen. Het is daarom relevanter om de evolutie over een langere tijdsspanne te bekijken. Op basis van een **lineair model** wordt gezien dat er een **significant dalende trend** is voor **multiresistente *E. coli* stammen bij vleesvarkens (- 15,9 %), vleeskalveren (- 14,6 %) en vleeskippen (- 12,6 %) ten opzichte van 2014. Bij jong vleesvee daarentegen is het niveau van multiresistentie laag en stabiel (tussen 20 en 30 %).**

In figuur 14b wordt de prevalentie van **volledig gevoelige *E. coli*** stammen (aan 12 verschillende antibioticaklassen) voorgesteld. Over de jaren heen komen totaal gevoelige *E. coli* stammen het minst voor bij vleeskippen en het meest bij jong vleesvee. De prevalentie van volledig gevoelige *E. coli* blijft min of meer stabiel sinds 2014. **Bij vleeskalveren en vleesvarkens is er een stijgende trend (respectievelijk 14,1 % en 14,8 %) in het voorkomen van de totaal gevoelige *E. coli* stammen ten opzichte van 2014, hoewel er vanaf 2023 eerder een daling te zien is bij beide diersoorten. De resultaten van 2025 tonen aan dat de frequentie van totaal gevoelige *E. coli* stammen bij vleeskalveren nagenoeg gelijk gebleven is (+ 0,2 %) en gedaald is bij vleesvarkens (- 1,7 %) ten opzichte van 2024.**



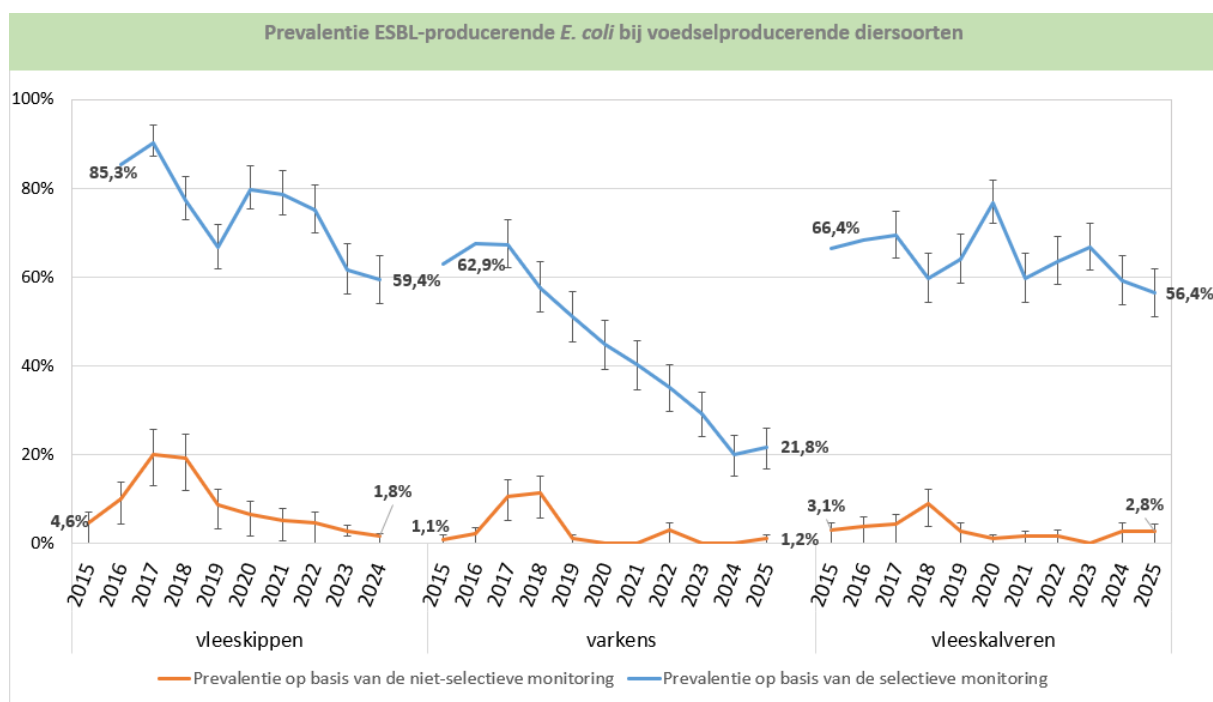


Figuur 14 a en b. Evolutie prevalentie multiresistente (boven) en gevoelige (onder) *E. coli* stammen van voedselproducerende dieren in België tussen 2014 en 2024 (vleeskippen en jong vleesvee) en tussen 2014 en 2025 (vleeskalveren en vleesvarkens). 95 % betrouwbaarheidsintervallen zijn toegevoegd. De trendlijn toont de evolutie tussen 2014 en 2024/2025. Extra info: Aantal stalen per diersoort= +/- 170; Plaats van staalname en type staal: voor vleeskalveren, vleesvarkens en -kippen: blindedarminhoud in het slachthuis, voor jong vleesvee (max. 1 jaar oud): stoelgangstaal op het veebedrijf; 1 stam per staal. Elke staal is afkomstig van een andere epidemiologische eenheid. Geteste antibioticaklassen: aminopenicillines, macroliden, fenicolen, (fluoro)quinolones, polymyxines, 3^{de} generatie cefalosporines, aminoglycosiden, sulfonamiden, trimethoprim, tetracyclines, glycylicyclines en carbapenems. Analyse stalen: Sciensano

Figuur 15 toont de prevalentie van de ‘extended-spectrum-beta-lactamase’ (ESBL)-producerende *E. coli* stammen op basis van een selectieve en niet-selectieve monitoring bij vleeskalveren, -varkens en -kippen. **De positieve stammen uit zowel de selectieve als de niet-selectieve monitoring worden ervan verdacht een extended-spectrum-beta-lactamase te produceren en daardoor ongevoelig te zijn voor β -lactam antibiotica.** De selectieve monitoring spoort, uit +/- 300 fecesstalen per diersoort, *E. coli* stammen op die in staat zijn te groeien in de aanwezigheid van cefotaxime (derde generatie cefalosporine – kritisch belangrijk antibioticum). De niet-selectieve monitoring geeft het resultaat van de gevoeligheidstest voor de 3^{de} generatie cefalosporines cefotaxime en ceftazidime van +/- 170 random gekozen *E. coli* stammen uit een meststaal van de betrokken diersoorten. Een selectieve monitoring leidt automatisch tot hogere prevalenties dan een niet-selectieve monitoring.

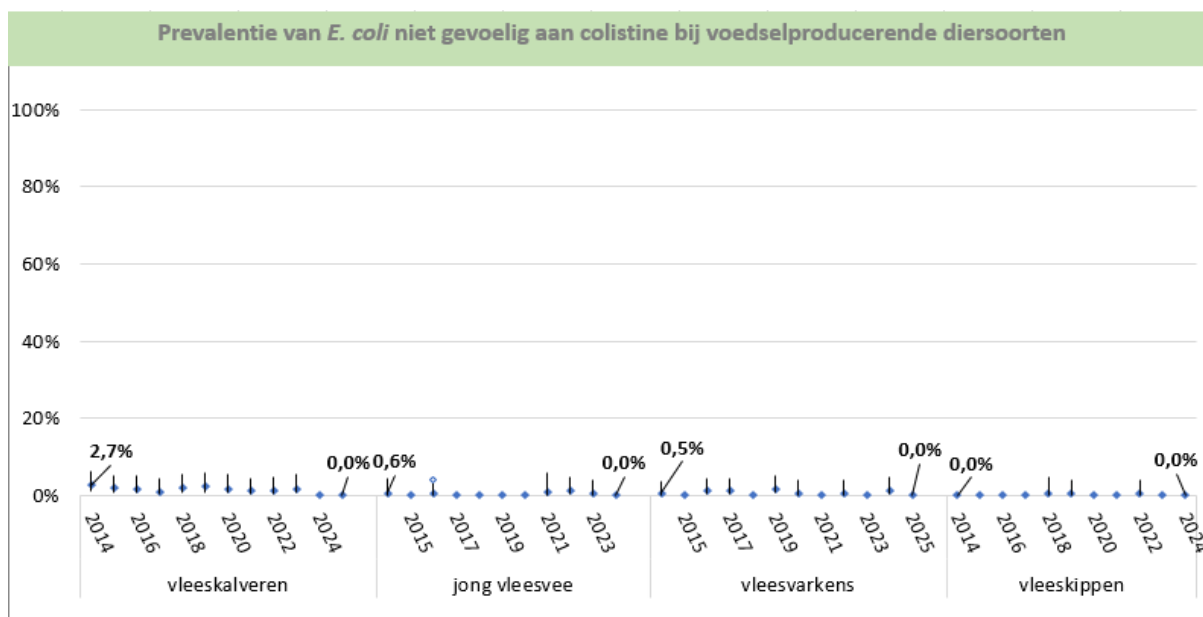
Analoog aan de situatie in andere Europese landen wordt sinds de start van de monitoring in 2011 een hogere aanwezigheid van **ESBL-producerende *E. coli* stammen waargenomen bij vleeskippen dan bij vleesvarkens en vleeskalveren.** Deze hogere prevalentie bij vleeskippen kan toegeschreven worden aan verschillende risicofactoren (bijv. een kortere levensduur van vleeskippen in vergelijking met varkens, vleeskalveren en vleesvee), maar is wellicht ook te wijten aan een hoger gebruik van antibiotica die selecteren voor ESBL-producerende *E. coli* stammen, namelijk de aminopenicillines.

Sinds 2021 is er echter een afname te zien in het aantal ESBL-producerende *E. coli* stammen bij vleeskippen, waardoor de prevalentie bij vleeskippen de laatste jaren op een gelijkaardig niveau ligt als bij de andere diersoorten. De aanwezigheid van ESBL-producerende *E. coli* stammen op basis van de niet-selectieve monitoring ligt sinds 2023 voor alle drie de diersoorten onder de 3 %. De meest recente niet-selectieve monitoring bij varkens en vleeskalveren in 2025 bevestigt de relatief lage prevalentie (maximaal 10 %) die sinds de start van de monitoring in deze diersoorten wordt vastgesteld. De gemeten prevalentie in 2025 bedroeg respectievelijk 1,2 % en 2,8 %. **Op basis van de selectieve monitoring wordt bij alle diersoorten een dalende trend waargenomen in de prevalentie van ESBL-producerende *E. coli*.** Deze daling is het sterkst bij vleesvarkens (- 41,1 % ten opzichte van 2015), waardoor deze diersoort in 2025 met een prevalentie van 21,8 % veruit het laagste niveau vertoont. Wel werd in 2025 voor het eerst sinds 2018 opnieuw een stijging vastgesteld (+ 1,6 % ten opzichte van 2024). Bij vleeskalveren is de daling het minst uitgesproken (- 10,0 % ten opzichte van 2015). Met een prevalentie van 56,4 % in 2025 ligt het niveau bij vleeskalveren nog slechts net onder dat van vleeskippen (59,4 % in 2024), waar sinds 2021 eveneens een dalende trend wordt waargenomen (geen nieuwe data voor 2025).



Figuur 15. Evolutie prevalentie extended-spectrum-beta-lactamase (ESBL)-producerende E. coli bij voedselproducerende dieren in België tussen 2015 en 2025. 95 % betrouwbaarheidsintervallen zijn toegevoegd. Extra info: Aantal stalen per diersoort= +/- 300 voor de selectieve monitoring, +/- 170 voor de niet-selectieve monitoring; Plaats van staalname en type staal: blindedarminhoud in het slachthuis; 1 stam per staal. Elke staal is afkomstig van een andere epidemiologische eenheid. Selectieve monitoring: McConkey plaat + cefotaxime; Niet-selectieve monitoring: zonder cefotaxime. Analyse stalen: Sciensano

Sinds 2011 wordt de antibioticaklasse ‘polymyxines’ als een ‘kritisch belangrijke antibioticaklasse met hoogste prioriteit voor de volksgezondheid’ beschouwd door het WHO. Colistine is het enige tot de polymyxines behorende antibioticum dat bij voedselproducerende dieren wordt gebruikt. **Colistineresistentie bij *E. coli* van voedselproducerende dieren, opgenomen in de monitoring, is historisch laag (figuur 16).** In 2025 werd geen resistentie waargenomen bij vleeskalveren en vleesvarkens.



Figuur 16. Evolutie prevalentie niet voor colistine gevoelige *E. coli* van voedselproducerende dieren in België tussen 2014 en 2025. 95 % betrouwbaarheidsintervallen zijn toegevoegd. Extra info: Aantal stalen per diersoort= +/- 170; Plaats van staalname en type van staal: voor vleeskalveren, vleesvarkens en -kippen: blindedarminhoud in het slachthuis, voor jong vleesvee (max. 1 jaar oud): stoelgangstaal op het veebedrijf; 1 stam per staal. Elke staal is afkomstig van een andere epidemiologische eenheid. Analyse stalen: Sciensano

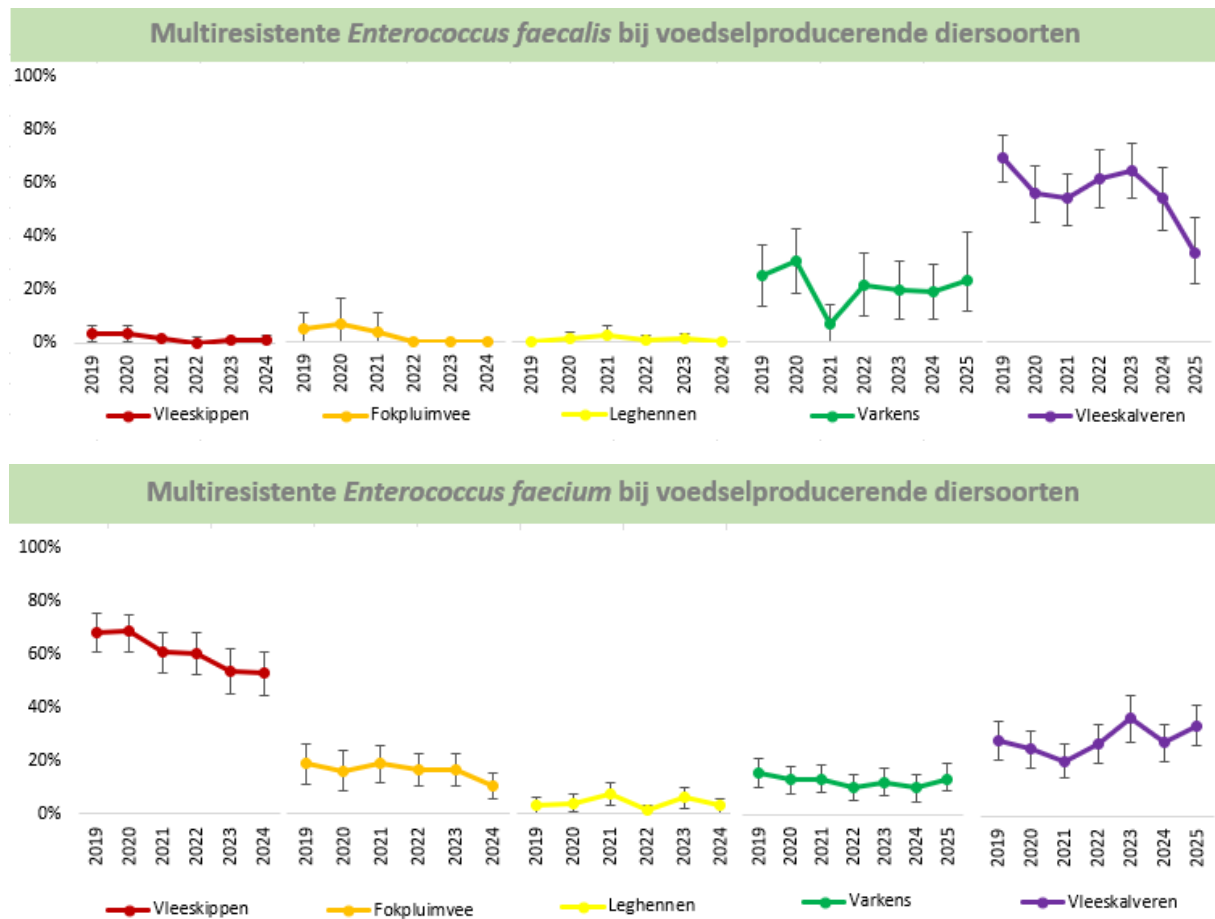
Evolutie van antibioticumresistentie in *Enterococcus faecium* en *Enterococcus faecalis* tussen 2019 en 2025

Zoals hierboven reeds werd aangehaald, werden voor 2025 enkel nieuwe resultaten met betrekking tot het **voorkomen van multiresistentie bij de Gram-positieve indicatorbacteriën *Enterococcus faecium* en *Enterococcus faecalis*** verkregen voor vleesvarkens en vleeskalveren.

In figuur 17 wordt de prevalentie van multiresistente *E. faecium* en *E. faecalis* stammen getoond, afkomstig uit darminhoud (vleeskippen) of feces van pluimvee (fokpluimvee en leghennen), vleesvarkens en vleeskalveren. Deze stammen zijn resistent aan minstens 3 verschillende van de 12 geteste antibioticaklassen. Voor vleesvarkens en vleeskalveren worden de resultaten tussen 2019 en 2025 getoond. Voor pluimvee (vleeskippen, fokpluimvee en leghennen) zijn er geen nieuwe resultaten voor 2025, maar worden de resultaten tot en met 2024 wel weergegeven voor de volledigheid.

Algemeen komen multiresistente *Enterococcus* stammen het meest voor bij vleeskalveren en vleeskippen. Multiresistente *E. faecalis* stammen vinden we voornamelijk terug bij vleeskalveren en amper bij pluimvee, terwijl multiresistente *E. faecium* stammen voornamelijk bij vleeskippen voorkomen. Het hogere percentage multiresistente *E. faecalis* stammen bij vleeskalveren is te wijten aan meer resistentie tegen chloramphenicol en gentamicine. Hoewel chloramphenicol niet meer wordt gebruikt in voedselproducerende diersoorten, kan de resistentie tegen dit antibioticum verklaard worden door het gebruik van florfenicol bij dieren, een antibioticum dat behoort tot dezelfde klasse, namelijk de amfenicolen. De hogere percentages multiresistente *E. faecium* stammen bij vleeskippen zijn voornamelijk te wijten aan resistentie tegen erytromycine en ampicilline, waarvan de prevalenties bij vleeskippen hoger zijn dan bij andere diersoorten.

De resultaten van 2025 bij vleeskalveren tonen een verdere significante afname in het voorkomen van multiresistente *E. faecalis* stammen (- 20 % tegenover 2024) en een significante toename in multiresistente *E. faecium* stammen (+ 6 % in vergelijking met 2024). Bij vleesvarkens blijft de waargenomen resistentie min of meer stabiel sinds 2019.



Figuur 17. Evolutie prevalentie multiresistente *E. faecalis* en *E. faecium* van voedselproducerende dieren in België tussen 2019 en 2025. De 95 % betrouwbaarheidsintervallen zijn toegevoegd. Extra info: Plaats van staalname en type staal: voor vleesvarkens en -kalveren: één staal is colon-, caecum- of rectuminhoud verzameld van één dier in het slachthuis; voor vleeskippen: één staal is gemengde inhoud van 10 caeca verzameld in het slachthuis; voor fokpluimvee en leghennen: feces verzameld van de grond op 10 plaatsen op de veehouderij. Elke staal is afkomstig van een andere epidemiologische eenheid. Maximaal één *E. faecalis* en één *E. faecium* stam per staal. Geteste antibioticaklassen: aminoglycosiden, aminopenicillines, diaminopyrimidines, fluoroquinolones, glycopeptiden, glycylicyclines, lipopeptiden, macroliden, oxazolidinones, fenicolen, streptogramines en tetracyclines. *Enterococcus faecalis* is intrinsiek resistent aan quinupristine/dalfopristine. Resistentie hiertegen is niet inbegrepen in de prevalentie van multiresistentie. Analyse stalen: Sciensano. Odds ratio's: OR= 0.88 ; CI 95 % [0.80-0.95] bij vleeskalveren - *E. faecalis* (periode 2019-2025), OR = 0.87 ; CI 95 % [0.81-0.94] bij vleeskippen – *E. faecium* (periode 2019-2024) en OR = 1.08; CI 95 % [1.01-1.16] bij vleeskalveren – *E. faecium* (periode 2019-2025).

Evolutie van prevalentie van methicilline-resistente Staphylococcus aureus (MRSA)

MRSA isolaten zijn ongevoelig voor de meeste β -lactam antibiotica en zijn bovendien vaak ongevoelig voor verscheidene andere antibioticaklassen. In 2025 focuste de monitoring van MRSA zich op vleesvarkens, en het voorkomen daarvan werd in 2025 echter éénmalig uitsluitend opgevolgd via staalnames in het slachthuis. Er vonden geen bijkomende staalnames plaats op de varkensbedrijven (waar de staalnames de voorbije jaren uitgevoerd werden). Door het verschil in staalname zijn de resultaten met betrekking tot de prevalentie van MRSA bij vleesvarkens in 2025 echter niet vergelijkbaar met de resultaten van voorgaande jaren. In het slachthuis werden in 2025 MRSA in 99 % van geanalyseerde vleesvarkens slachtpartijen bevestigd (n=98/99) terwijl de prevalentie in 2022 bij dezelfde diercategorie ongeveer 60 % was. Vanaf 2026 is het opnieuw voorzien om de monitoring van MRSA op te volgen op de veebedrijven.

Quinoloneresistentie in Salmonella enterica geïsoleerd van varkens en runderen

De monitoring van AMR bij *Salmonella enterica* focuste zich in 2025 op vleesvarkens en vleeskalveren. Bij varkens werden in beperkte mate *Salmonella enterica* stammen geïsoleerd. AMR werd namelijk getest bij 8 stammen van *Salmonella* Typhimurium, 22 monofasische *S. Typhimurium* stammen, 6 *S. Derby* stammen, 2 *S. Bredeney* stammen en 2 *S. Rissen* stammen. Ciprofloxacineresistentie bij *S. Enterica* van varkens werd enkel teruggevonden bij 1 *S. Typhimurium* stam. Bij vleesklaveren werd slechts één enkele 1 *S. Typhimurium* stam geïsoleerd. Deze was geheel gevoelig aan ciprofloxacin.

Er zijn geen nieuwe resultaten in 2025 met betrekking tot de monitoring van AMR bij *Salmonella enterica* bij pluimvee.

Discussie en slotconclusies

De resultaten worden geëvalueerd in het licht van de reductiedoelstellingen die waren opgenomen in de Visie 2024 van AMCRA, evenals in het tweede Antibioticumconvenant en het eerste OH NAP tegen AMR (2020–2024). Met de publicatie van de Visie 2030 van AMCRA werden de meeste doelstellingen verder aangescherpt. De resultaten worden daarom ook besproken vanuit dit perspectief.

➤ Doelstellingen op basis van de antibiotica verkoopcijfers

De totale antibioticumverkoop daalde met 12,9 % in 2025 in vergelijking met 2024, waardoor **de cumulatieve vermindering van de totale antibioticumverkoop sinds 2011 in 2025 64,9% bedroeg**. Dit betekent dat de strategische reductiedoelstelling voor de dierlijke sector (doelstelling van de AMCRA visie 2024, het tweede antibioticumconvenant en het Nationale Actieplan 2021-2024) van 65 % voor de totale verkoop van antibiotica behaald werd met een jaar vertraging. Dit positieve resultaat betekent een belangrijke stap voorwaarts richting het reductiedoel van 70 % tegen eind 2030 dat werd vooropgesteld in de AMCRA Visie 2030.

De verkoop van **met antibiotica gemedicineerde voeders** daalde verder in 2025 t.o.v. 2024 (- 22,6 %) waardoor **momenteel een totale reductie van 91,5 % sedert 2011 werd gerealiseerd**. De sector heeft beslist om de productie van met antibiotica gemedicineerde voeders volledig stop te zetten tegen eind 2026; aan de hand van de behaalde resultaten lijkt deze doelstelling realistisch en haalbaar voor de sector.

De verkoop van **kritisch belangrijke antibiotica is in 2025 procentueel sterk toegenomen (+ 33,5 % t.o.v. 2024) door een zorgwekkende toename in de verkoop van quinolones (+ 43,2 %)**. Hierdoor strandt de **gerealiseerde reductie sedert 2011 op 74,6 %** en wordt de 75 % reductiedoelstelling uit het eerste en tweede convenant momenteel zelfs net niet behaald en staan we ver weg van de beoogde 90 % reductie tegen eind 2030 (doelstelling gepubliceerd in de Visie 2030 van AMCRA). **De gebruiksgegevens geregistreerd in SANITEL-MED bevestigen de toename in de verkoop van quinolones en tonen aan dat de toename in 2025 bij braadkippen voorkomt**. Dit resultaat verdient verhoogde aandacht binnen de sector die aangemoedigd wordt om snel oplossingen en acties te nemen om deze tendens terug te draaien.

Na de toename in 2023 en 2024 daalde de verkoop van **colistine in 2025 opnieuw met 8,9 % tegenover 2024. De totale verkoop van colistine in 2025 bedroeg 0,63 mg/kg biomassa**, waardoor de doelstelling van maximaal 1 mg/kg biomassa, zoals vastgesteld in de AMCRA 2024- en 2030-doelstellingen en het tweede Antibioticumconvenant, nog steeds behaald wordt. **Deze daling wordt bevestigd door een daling in het geregistreerd gebruik van colistine bij de verschillende diersoorten**.

➤ Daling in het antibioticumgebruik op diersoortniveau en verdere daling van het percentage alarmgebruikers

Dankzij de diersoortspecifieke datacollectie kan het gebruik per sector in kaart gebracht worden en kunnen ook individuele bedrijven met een (te) hoog gebruik geïdentificeerd worden. **In 2025 wordt een verdere daling gezien bij alle diersoorten behalve de kalkoenen**.

Voor de **varkenssector** was 2025 **een jaar van verdere vermindering van het antibioticumgebruik in alle categorieën**. Sinds het begin van de datacollectie en vooral sinds het begin van de reductiepaden werden sterke reducties bereikt. In 2025 had 61,5 % van de varkensbedrijven een antibioticumgebruik

in de groene kleurzone, terwijl slechts 5 % van de bedrijven in de rode kleurzone zat. Ook het percentage alarmgebruikers daalt **tot 1,6 % en benadert zo het doel van maximaal 1 % alarmgebruikers**. Toch blijven er uitschieters en mag niet worden vergeten dat de actiewaarden bij gespeende biggen en vleesvarkens nog steeds een betrekkelijk hoog gebruik vertegenwoordigen. Bovendien worden door de bedrijven die zich in de rode en gele kleurzones bevinden nog steeds aanzienlijke hoeveelheden antibiotica gebruikt, al was er een opmerkelijke daling in de gebruikte tonnen bij bedrijven met een rode benchmarkkleurscore. **De collectieve inspanningen van alle betrokken partijen hebben tot sterke resultaten geleid die de sector moeten aanmoedigen om in de loop van de komende jaren de huidige inspanningen vast te houden, maar ook uit te breiden om de resterende grote gebruikers te stimuleren en te coachen om hun antibioticumgebruik te verminderen.**

De verdere vooruitgang voor **vleeskalveren** in 2025 is positief maar er blijven grote uitdagingen voor de sector om het structureel hoge antibioticumgebruik ten opzichte van de andere sectoren terug te dringen. **Met alle betrokken belanghebbenden moet verder worden gezocht naar oplossingen voor een sector die gezien het productiesysteem vatbaar is voor een hoger antibioticumgebruik.**

In de pluimveesector is het antibioticumgebruik traditioneel laag bij leghennen en de overige leg categorieën. **Bij vleeskippen werd in 2025 het antibioticagebruik bestendigd op het niveau van 2024.** Waar in 2021 ongeveer 2,5 % van de vleeskippenbedrijven een antibioticumgebruik had dat boven de huidige actiewaarde van 10 lag, is dit aantal in 2025 gekrompen tot slechts 0,6 %, met 87 % van de bedrijven die zelfs onder de huidige aandachtswaarde zit. Dit illustreert het vermogen van de sector om het gebruik te verminderen los van grenswaarden, **hoewel het ook suggereert dat er voldoende ruimte is voor ambitieuzere drempelwaarden in een nieuw reductiepad.** De recente uitbreiding van de datacollectie naar alle categorieën kip en kalkoen toont ook het hoge antibioticumgebruik bij de vleeskalkoenen aan. **De kalkoenen zijn bovendien één van de weinige diercategorieën waarbij het antibioticumgebruik in 2025 is toegenomen tegenover 2024 (mediane BD₁₀₀ + 7,5 %).**

2025 vormt het tweede volledige jaar waarin ook de melk- en vleesveesector wettelijk verplicht zijn om hun antibioticumgebruik te registreren. De huidige resultaten wijzen op een laag antibioticumgebruik dat zelfs gedaald is tussen 2024 en 2025. Zowel bij melk- als vleesvee situeert het hoogste gebruik zich bij de jongste kalveren van 0 tot 3 maanden. Bij volwassen runderen, voornamelijk volwassen melkvee, worden antibiotica vooral gebruikt als intramammaire tubes die worden toegepast voor droogzettherapie of de behandeling van mastitis. Zowel in 2024 als in 2025 is er echter een groot verschil (ongeveer 40 %) tussen de verkoop- en gebruikscijfers van intramammaire tubes. **Deze cijfers bevestigen de algemene bezorgdheid in de rundveesector over de juistheid en volledigheid van de huidige verzamelde gegevens. Het belangrijkste werkpunt voor de rundveesector blijft momenteel een volledige en correcte registratie van het antibioticumgebruik om dit probleem op te lossen.**

➤ **Antibioticumresistentie daalt verder in 2025 maar blijft hoog bij vleeskippen en vleeskalveren**

AMR bij de indicatorbacterie *Escherichia coli* is sinds de start van de monitoring in 2011 relatief hoog maar **de tendens, sinds 2014, tot afname in het aantal multiresistente stammen** en toename in het aantal volledig gevoelige *E. coli* stammen voor de verschillende voedselproducerende diersoorten **wordt ook in 2025 bestendigd**. Helaas **blijft bij vleeskippen en -kalveren het percentage van multiresistente geïsoleerde *E. coli* kiemen hoog (> 50 %).**

Het aantal ESBL-producerende *E. coli* stammen op basis van de selectieve monitoring vertoont een dalende trend bij vleeskippen, vleesvarkens en in mindere mate bij vleeskalveren. Bij varkens is er in 2025 een lichte stijging waar te nemen, voor het eerst sinds de sterke daling ingezet in 2018, terwijl bij vleeskalveren in 2025 het laagste aantal van de afgelopen 10 jaar werd waargenomen. De resistentie van *E. coli* tegen colistine, een kritisch belangrijk antibioticum met de hoogste prioriteit voor de mens, blijft ook in 2025 erg laag. Multiresistente *Enterococcus* stammen komen het meest voor bij vleeskalveren (bij *E. faecalis*) en vleeskippen (bij *E. faecium*), maar de prevalentie neemt sterk af sinds de start van de monitoring in 2019: dit is een zeer positief en aanmoedigend resultaat voor beide sectoren. Multiresistentie in *Enterococcus* stammen in de anderen diercategorieën blijft laag en stabiel (uitgezonderd een lichte toename voor *E. faecium* in vleeskalveren).

Algemeen kan geconcludeerd worden dat het hoge antibioticumgebruik in de vleeskalversector zich weerspiegelt in een hoog voorkomen van multiresistente bacteriën. Multiresistentie komt echter ook nog steeds veel voor bij vleeskippen, waar het gebruik van de kritisch belangrijke quinolones hoog is en zelfs sterk is toegenomen in 2025. In beide sectoren worden antibiotica vooral oraal in groepsbehandelingen toegediend: samen met andere risicofactoren, zorgt dit voor een hoge selectiedruk op de commensale bacteriële flora met als gevolg een hoge prevalentie van resistentie.

Een voortgezet verminderd gebruik van alle antibiotica blijft zeer belangrijk om een verdere afname in AMR te bekomen bij de verschillende indicator- en zoönotische bacteriën. Antibioticumgebruik is immers de belangrijkste oorzaak van selectie en verspreiding van AMR bij bacteriën. Co-selectie speelt een belangrijke rol in het aanwezig blijven van resistentie tegen diverse antibioticaklassen. Daarom moet niet enkel ingezet worden op een laag gebruik van de kritisch belangrijke antibiotica, maar ook op een laag gebruik van alle antibioticumklassen.

De verschillende diersectoren kennen specifieke uitdagingen op het vlak van antibioticumgebruik waarop in de eerste plaats gefocust kan worden.

➤ Engagements van de overheid en sectoren

Alle diersectoren zijn zich bewust van de risico's van AMR en tonen zich bereid blijvende inspanningen te leveren om, door preventieve maatregelen en voorzichtig gebruik, het gebruik van antibiotica verder te verminderen om zo in de komende jaren een verdere daling in AMR te bereiken. Dit is in het belang van het welzijn en de gezondheid van dier en mens en van het milieu.

AMCRA heeft een nieuwe Visie ontwikkeld voor de periode 2025-2030 (gepubliceerd op <https://www.amcra.be/nl/visie-2030/>) met nieuwe reductiedoelstellingen en ook actiepunten die moeten bijdragen aan een verdere verduurzaming van het antibioticumbeleid bij dieren in België. De AMCRA "Visie 2030" dient als basis voor het derde antibioticumconvenant dat in opmaak is. Eind 2025 werd het tweede One-Health Nationaal Actieplan voor de bestrijding van de AMR politiek gevalideerd en voor publieke consultatie voorgelegd begin 2026. Het vooropgestelde derde antibioticumconvenant en de engagements van de overheid zoals opgenomen in het OH NAP AMR vormen de basis voor de verderzetting van de succesvolle samenwerking.

De samenwerking in de strijd tegen de AMR wordt verdergezet en er zijn sterke engagements om het pad van een verminderd antibioticumgebruik bij dieren verder te bewandelen. Zo blijft de dierlijke sector vol overtuiging werken aan een toekomst met een duurzaam en rationeel antibioticumgebruik in België.